

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

TOIMETUS:

R. Rägo
peatoimetaja

**E. Ein, K. Grau, T. Grünthal, A.-T. Kliimann,
H. Kristal, E. Maddison, A. Palvadre,
K. Parts, J. Uluots,**

A. Mägi
toimetuse sekretär

LAHEMAD KAASTÖÖLISED.

S. Csekey, V. Ditmar, R. Eliaser, E. Erdmann, D. Grimm, K. Gyldenstubbe, J. Jans, H. Jucum, P. Kann, F. Karlsson, A. Luiga, J. Lõo, H. Madisson, N. Maim, A. Piip, P. Poom, M. Pung, K. Saarmann, K. Selter, M. Taevere, O. Tief, I. Tjutrumov, K. Trakmann.

KAASTÖÖLISTELE!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on nõutav, et juriidilises ajakirjas „Õigus“ avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgestiloetava kirjaga, parandusteta ja vahelekirjutusteta; eriti soovitatav masinakiri (vähemalt 3 sm laiuse vaba äärega). — Tarvitamist leiavad ainult trükivalmis käsikirjad; korrektuurides on lubatud vaid trükivigade parandus ja äärmisel juhul üksikute sõnade muutmise. — Soovi korral saadetakse autorile esimesest korrektuurist äratõmme, mis viivitamata tuleb tagasi saata. — Toimetus jätab enesele õiguse käsikirju lühendada. Ühtluse tõstmiseks alluvad kõik käsikirjad keelelisele korrektuurile. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurde lisatud soovil. — Autorid võivad saada artikleist äratõmbeid, missugune soov tuleb märkida käsikirjale ühes äratõmmete hulga äramärkimisega. Äratõmmete, artiklis kasutatud klišeede ja toimetuse kaudu tehtud tõlgete kulud kannab autor.

Käsikirjad saata aadressil: „Õiguse“ toimetus, Tartus, Aia tn. nr. 35.

S I S U.

Artiklid.

Bukovski, V.: Iäti vabariigi poolt tsiviilkohtu otsuste täitmise alal tehtud muudatusi	97
Kann, P.: Kas eraisikute osavõtt ametialastest intellektuaalsetest võltsimistest on kehtiva Nuhtlusseaduse järgi karistatav?	113
Tjutrumov, I.: Jätkuva arve (kontokorrendi) juriidiline loomus	118

Arutlusi.

Grünthal, T.: Märkmeld Administratiiv-sissenõudmise seaduse kohta	122
---	-----

**Läti vabariigi poolt tsiviilkohtu otsuste täitmise
alal tehtud muudatusi.**

V. Bukovski.

1. Vene Tsiviilkohtupidamise seadus paljudel juhtudel ei andnud sissenõudjale võimalust mõjustada võlgnikku ja sundida teda otsuse täitmisele, eriti aga juhtudel, kui otsuse täitmine kandis personaalset iseloomu, s. o. oli seotud võlgniku isikuga (Personalexekution). Novell 1930. a., järgnedes selles küsimuses Saksa ZPO (§§ 880, 887, 888, 892), kohustab võlgnikku täitma seesugust otsust, milles ette nähtud võlgniku toiming pole asendatav teise isiku toiminguga, — kuni 300-latise trahvi ähvardusel, mis trahvi võib korduvalt peale panna tõrkuvale võlgnikule kuni 2000 lati suuruses, kuna võlgniku maksujõuetusel seda trahvi võib asendada arestiga kuni 6 kuuni. Trahvi võidakse peale panna ka juhul, kui võlgnik otsusevastaselt ei võimalda teisele isikule teatud toimingut või ei hoidu keelatud toiminguid (§ 934²). Peale selle sissenõudjal on õigus nõuda seesuguste võimalikkude kahjude tasumise kindlustust, mis võivad tekkida sellest, et võlgnik jätab täitmata tema peale pandud kohustised (§ 934¹). Kui täitmistoimingud, mis on kohtuotsusega pandud võlgniku peale, ei ole seotud ta isikuga ja kui võlgnik vabatahtlikult ei täida määratud tähtajaks nõutavat toimingut, siis kohus sissenõudja sellekohasel palvel lubab teostada need toimingud võlgniku arvel, kohustades viimast ette maksma nende toimingute teostamiseks vajaliku summa, mille suuruse kohus määrab era korras, välja kutsudes pooled ja nõudes vajalisel korral ekspertide otsust. Võlgnikult selle summa sissenõudmiseks antakse viivitamata välja täiteleht. Kui osutub, et tegelikud kulud ületasid kohtu poolt määratud summa, siis sissenõudjale ei ole keelatud nõuda kohtult, samuti era korras, puuduva osa sissenõudmist võlgnikult (§ 934). Kirjeldatud määrused kohaldatakse ka juhul, kui võlgnik takistab teatud toimingute täitmist, muutes

täitmisobjekti ja välja kutsudes vajaduse ennistada asja algseisukorda (§ 934³).

Ühenduses esiletooduga on § 934 saanud uue redaktsiooni ja peale selle on seadusse viidud uute paragraafidena 934¹—934³.

§ 934: „Kui võlgnik, kes on kohtuotsuse põhjal kohustatud täitma toimingut, mille võib täita ka teine isik, vabatahtlikult ei täida otsust kohtu või kohtutäituri poolt määratud tähtajal, siis esimese astme kohus, kes asja otsustanud, sissenõudja palvel määrab, et sissenõudjale lubatakse täita seda toimingut võlgniku arvel, kohustades võlgnikku ette maksma raha nende vajaliste kulude katteks, mis ühenduses seesuguse täitmisega. Selle summa suuruse määrab kohus eratoimetuse korras, välja kutsudes pooled, ära kuulates nende seletused ja esitatud tõendid ja vajaduse korral ekspertide arvamused. Selle summa sissenõudmiseks antakse sissenõudjale viivitamata täiteleht. Sissenõudja ei kaota õigust ka hiljemini paluda kohut samas korras määrata, et võlgnikult sisse nõutaks täiendavalt summad, mis on toimingute teostamiseks kulutatud üle selle summa, mis kohus varemini oli määranud.“

§ 934¹: „Kui toimingut, mida täitma on mõistetud kostja, ei või täita keegi teine isik ja see toiming oleneb ainult kostja tahtest, siis esimese astme kohus — sissenõudja palvel või vahenditult otsuses endas või, kui sellekohane palve on sisse antud pärast otsuse tegemist — eraldi määrusega kohustab kostjat trahvi ähvardusel täitma otsust määratud tähtajal. Kui otsus jääb kostja süü läbi täitmata, kuulub trahv viivitamatult sissenõudmisele politsei kaudu ja nõudja palvel määratakse täitmiseks uus tähtaeg, määrates ühtlasi uus suurem trahv otsuse täitmata jätmise eest. Esimese trahvi määr ei või ületada 300 latti, aga üldine trahvisumma kokku — 2000 latti. Olenemata trahvist kohus võib sissenõudja palvel nõuda kostjalt nende kahjude kindlustamist, mis võivad tekkida kostja peale pandud kohustiste täitmata jätmise tagajärjel, määrates, vastavalt asjaoludele, nii kindlustise suuruse kui ka selle sissemaksmise aja. Tegelik maksujõuetuse puhul võib kohus omal äranägemisel asendada raha trahvi arestiga kuni 6 kuuni.“

Märkus: Kohtu poolt määratud trahv läheb riigi tuluks.“

See eeskiri ei kuulu kohaldamisele juhtudel, mis on ette nähtud BES §§ 158 ja 159¹.

§ 934²: „Eelmine paragraaf (§ 934¹) kohaldatakse ka juhtudel, kui kostja kohtuotsuse järgi on kohustatud võimaldama teatud toimingut täitmist või hoiduma mingist toimingust.“

§ 934³: „Kui kostja takistab täitmast toimingut, mille täitmist sissenõudja poolt ta ei tohi takistada, siis sissenõudja võib takistuse kõrvaldamiseks pöörduda kohtutäituri poole kaasabi saamiseks. Kui takistus oli ühenduses täitmise eseme säärase muutmisega, mille ennistamiseks on vajalikud kulud, — siis kohaldatakse § 934 eeskirju.“

2. § 1211²: „Kui võlgnikult välja mõistetud vallastu ei leidu ta juures, siis sissenõudja nõudmisel võetakse võlgnikult allkiri, et tal seda asja ei ole, et ta seda kellelegi pole edasi andnud ja et ta ei tea, kus see asi asub. Ebaõige allkirja andmise eest ähvardab süüdlast karistus, mis ette nähtud KrS. § 606.“ Peale selle juba 1920. a. mahutati TKS-sse uus paragraaf (1211¹): „Võlgnikult vallastu äravõtmisel võib kohtutäitur võlgnikku isikuliselt läbi otsida.“

3. Eesmärgiga võimaldada täitelehe saamist ka teise astme kohtult, mida Lätis ei praktiseeritud, anti § 926 uus redaktsioon: „Kes soovib kohtuotsuse täitmisele viimist, peab suuliselt või kirjalikult pöörduma 1. või selle 2. astme kohtu poole, kus sel ajal viibib 1. astme toimetuse, palvega, et talle või kohtutäiturile välja antaks või saadetakse täiteleht. Palve otsustab kohtu esimees, kes kahtluse korral esitab palve kohtule. Kui täitelehe annab välja Kohtupalat, siis, saates toimetuse tagasi, ta teatab sellest ringkonnakohtule.“

Praktilised raskused rahaliste summade väljamõistmise juhtudel olid tekitanud vajaduse muuta § 929 järgmiselt: „Täiteleht antakse välja ühes eksemplaris, kuid kui otsusega on välja mõistetud rahasumma või kohustatakse üle andma mitu asja, siis sissenõudja palvel antakse välja mitu täitelehe eksemplari. Viimasel juhul täitelehel märgitakse, mis-suguse otsuse osa selle eksemplari järgi kuulub täitmisele või missuguse varaeseme kohta täiteleht on välja antud.“

---

¹ §§ 158 ja 159 kõnelevad peigmehe kohustest, kes võrgutanud pruudi või neiu lubadusega temaga abielluda ja viimaste õigusest vastava hagiga taotella nende tunnistamist võrgutaja lahutatud abikaasaks.

4. Vastupidiselt endisele korrale, mille järgi kohtu esimees määras kohtutäiturid, kes pidid täitma selle või teise otsuse, on nüüd kohtutäiturid jaotatud üksikute, piiratud maa-alade (ringkondade) peale (§ 937) ja sissenõudja võib vahenditult pöörduda täitmiskohale vastava kohtutäituri poole, samuti ka paluda kohtu eesistujat või rahukohtunikku saata täiteleht vastavale kohtutäiturile täitmiseks (§ 938). Kohtutäitur on kohustatud 3 päeva jooksul teatama sissenõudjale tema palve vormilistest puudustest, kui need puudused takistavad kohtutäiturit andmast palvele soovitud käiku ja asumast täitmisele (§§ 939 ja 940). Kui palve on sisse antud mittevastavale kohtutäiturile, saadab viimane palve edasi sellele täiturile, kellele asi allub, teatades sellest sissenõudjale (§ 938¹). Ühenduses esiletooduga on §§ 938—940 omandanud uue redaktsiooni ja peale selle seadusse mahutatud uus par. (§ 938¹), milles fikseeritud praegu-mainitud põhimõtted. Ühtlasi on § 937 täiendatud uue eeskirjaga järgmiselt: „Kui täitmistoimingud kuuluvad täitmisele linnas, mis on jaotatud paljudeks jaoskondadeks, või kui toiminguid tuleb jätkata katkestamatult teises kohtutäituri jaoskonnas, siis otsuse täidab sama täitur, kes algas täitmist omas jaoskonnas, kuigi täitmistoimingud kuuluvad teostamisele mitmes jaoskonnas.“

Peale selle on kaotatud §§ 1139 ja 1140, mis nägid ette kohtutäiturite määramise kohtu esimehe näengul või poolte näitamisel ja selle asemel on § 1141 leiduvad sõnad „määratud müügi toimetamiseks“ ja § 1146 sõnad „kellele on ülesandeks tehtud avaliku müügi toimetamine“ asendatud sõnadega: „jaoskonnas, kus asub müüdav kinnisvara“ ja § 1403 leiduvad sõnad „ühele kohtu nimestikus seisvale kohtutäiturile“ on asendatud sõnadega „vastavale kohtutäiturile“.

5. Kohtuotsuste täitmise kiirustamise huvides ja võlgniku vara peitmise või muu kuritahtlikkuse vältimise otstarbel antakse teateleht täitmise kohta uue eeskirja (§ 969) kohaselt edasi võlgnikule ühel ajal täimisega, s. o. sissenõudmisele pöördumisega, kuna eeldatakse, et võlgnik pärast asja otsustamist peab olema igal ajal valmis täitma kohtuotsust ja ainult seal, kus seadusega (§ 161¹⁰) või kohtuotsuse põhjal on määratud teatud tähtaeg otsuse täitmiseks, tuleb kinni pidada sellest tähtajast.

Ühenduses sellega on § 969 saanud uue redaktsiooni:

„Kui vabatahtlikuks täitmiseks seaduses või kohtuotsuses pole määratud eri tähtaega, siis kohtutäitur asub aresti pealepanekule ühel ajal teatelehe kätteandmisega või saatmisega võlgnikule.“

Lõpuks on §§ 970 ja 971 kui liigsed kaotatud. Samuti asjakäigu kiirendamise sihiga on § 1000 täiendatud järgmise lausega: „Kui vara aresti alla panemisel ei ole võimalik hindamist ette võtta, siis vara üleskirjutamist ei katkestata, kuid aresti alla kuulub niisugune osa varast, mis täituri arvates on küllaldane nõudmise rahuldamiseks.“

6. Kohtutäituri ebaõigete toimingute peale esitatavate kaebuste kiirendamise otstarbel lubab uus par. (§ 962¹) esitada neid kaebusi kas vahenditult kohtusse, samuti aga ka kohtutäituri kaudu, kes 3 päeva jooksul on kohustatud esitama kaebuse kohtule ühes väljakirjutisega omast päevikust.

Peale selle on § 953 pärast sõnu „profsente ja teisi kullitisi“ sisse viidud sõnad: „kuigi võlgniku maksujõuetus pole tunnistatud seatud korras“, mis sõnadele järgneb lause: „kuid kui on tõestatud, et hooletusest...“

7. Endise eeskirja järgi juhtudel, kui võlgniku vara avalik müük ei toimu, võlausaldajail on õigus avaldada soovi jätta müüdav varandus enestele hinnangu summa eest või selle summa eest, millest algasid enampakkumised. Nüüd on selle avaldise esitamiseks seatud 7-päevane (vallasvara müümisel) ja 14-päevane (kinnisvara müümisel) tähtaeg. Vastavalt on muudetud §§ 1063, 1065 ja 1880. Ühtlasi on analoogiline eeskiri § 1171, mis kehtis ainult Latgales, kaotatud ja asendatud § 1880-ga, millesse pärast esimest lauset, s. o. pärast sõnu: „millest enampakkumised algasid“, on mahutatud lisalause: „teatades sellest täiturile 2 nädala jooksul, arvates päevast, millal enampakkumised tunnistati mittemõimunuteks.“ Samuti on kaotatud § 1175 ja asendatud § 1881-ga.

8. Silmas pidades, et § 161¹⁰ järgi sundtäitekorras tehtud otsuse täitmisel täituril ei ole õigust viivitamata otsuse täitmist teostada, vaid ta on kohustatud määrama kostjale vabatahtlikuks täitmiseks 3-päevase tähtaja, mis aja jooksul kostja tihti püüdis peita vara, saeima tunnistas otstarbekohasemaks lubada kindlustada ka neid nõudmisi, mis esitatakse sundtäite korras, ja ühenduses sellega täiendas § 161¹ märkusega järgmises redaktsioonis: „§§ 161¹ ja 1807² ette

nähtud otstarvetel on hagide kindlustamine üldistel alustel lubatud.“

Selle uue eeskirja otstarbekohasus on küsitav, sest ühest küljest § 971 andis kohtutäiturile võimaluse võtta viivitamatult käsitsusele abinõud vara hoidmiseks, arvestamata 3-päevast tähtaega, kuna teisest küljest uus eeskiri nagu legaliseerib eeldust, et sundtäite korras tehtav otsus ei vaja erilist kiiret lahendust, kuna teda võidakse isegi kindlustada.

9. §§ 967¹ jj., milles kõneldakse äraoleva poole huvide kaitsja määramisest, on osutunud puudulikeks juhul, kui tuli kätte anda ära kiri tagaseljaotsusest säärasele äraolijale. Selle tõttu on seadusega 1930. a. § 728 täiendatud järgmise märkmeaga: „Kui pole võimalik kätte anda kostjale ära kirja tagaseljaotsusest, on hagejal õigus paluda kohut, kes asja otsustanud, määrata asja jätkamiseks kostja huvide kaitsja isikute seast, kes § 967³ mainitud.

Kaitsja asendab kostjat kogu asja käigu kestel, kuni kostja ise astub asja juurde. Kaitsja on kohustatud võtma tarvitusele kõik võimalikud abinõud kostja leidmiseks. Kaitsjal pole õigust lõpetada asja leppimisega või õigekstunnistamisega. Kaitsja ajab asja nende õigustega, mis on ette nähtud §§ 880, 887 ja 888. Kaitsjale määratakse tasu §§ 967¹² ja 967¹³ korras. Kaitsjal on samuti õigus sisse nõuda kostja kasuks välja mõistetud summad, mis ülejääk pärast §§ 887, 888, 967¹² ja 967¹³ nimetatud summade tasumist peab sisse makstama selle kohtu deposiiti, kes välja andis täitelehe.“

Samal ajal on § 155 täiendatud eespoolsiteeritud esimese lausega ja lisandusega selle kohta, et „säärasel juhul kuulub tarvitamisele kord, mis on ette nähtud § 728“.

10. Fiskuse huvides on § 888 varustatud järgmise märkusega: „Väljavõtted otsustest ja määrustest käesolevas paragraafis (§ 888) nimetatud summade väljamõistmise kohta kohtuasutised saavad sissenõudmiseks maksudevalitsusele. Edasised korraldused sissenõudmiseks teeb maksudevalitsus.“

11. Meetrisüsteemi maksmapanekuga Lätis on kõigis §§-des, milles nimetatakse versti, verstad asendatud kilomeetritega. Peale selle on Svodi X k. 1. j. § 1241-s mainitud, mis on kehtiv Latgales, 6-kuine tähtaeg asendatud 3-kuisega.

12. Peale eespoolkirjeldatud novellide, mis on TKS-sse mahutatud enamasti 18. juunil 1930. a., on saeima ühenduses TKS uue kodifitseeritud väljaande avaldamise kavatsusega

vastu võtnud 3. juulil 1931. a. veel rea väiksemaid muudatusi. Neist oleksid tähtsamad:

Märkus § 1 juurde on ühenduses administratiivkohtu sisseseadmisega väljendatud uues redaktsioonis järgmiselt: „Nõudmised, millele seadus on andnud vastuvaidlematute iseloomu, alluvad valitsusasutistele või administratiivkohtutele, mitte aga kohtuasutistele.“

Et üliõpilaste ja vabakuulajate seas ülikoolis tänapäev leidub palju isikuid, kes seisavad riigiteenistuses ja sageli ajavad vastavate ametiasutiste kohtuasju, samuti ka eraadvokaate, siis on kaotatud TKS § 45 p. 6 ja § 246. Juba varemini, 1923. a., kaotati § 45 pp. 9 ja 10 ja § 246 pp. 3, 4 ja 9 ja vastavalt muudeti § 45 pp. 9 ja 10 ja § 246 pp. 10 ning 11. § 212 on asendatud § 1810-ga, mis on laiendatud ka Latgalele.

Poolte vabastamise suhtes kohtulõivudest ja maksudest rahukohtuasjus on § 200⁷ kustutatud viimane lõige, mis keelas kaebuse esitamist sellesisuliste määruste peäle. Samal ajal on sama § 200⁷ teine lõige kui ka § 880¹ omandanud järgmise sõnastuse: „Kohtulõivude maksmisest on vabastatud ilma rahukohtuniku eraldi määruseta kõik isikud, kes esitavad hagid: 1) maksmata jäetud palga pärast, 2) õnnetusjuhtude puhul ja professionaalsete haiguste puhul tööliste kindlustamise seaduse alusel, 3) haigekassade kohta kehtivate eeskirjade alusel.“ § 200⁷, 3. lõige, on endises redaktsioonis säilitatud. Peale selle on § 200⁷ täiendatud järgmise märkme-ga, mis sisult kaldub kõrvale TKS § 868 eeskirjast: „Kui teise lõike p. 2 alusel hagi esitatakse kindlustusseltsi poolt, siis viimane ise kannab kohtukulud niihästi protsessi võidu kui ka kaotamise puhul.“

§ 261 on kaotatud, sest 1919. a. seadus lubab kohtule vajaduse korral tarvitada vene ja saksa keelt.

Hagide kindlustamise alal ja ühenduses Lätis maksva hüpoteegisüsteemiga, mis praktiliselt ellu viidud ka Latgales, on igal pool endine hagide kindlustamise viis — keelu pealepanek kinnisvarale — asendatud märkme sissekandmisega kinnistusregistrisse. §§ 606, 616—623, mis kõnelevad keelu pealepanemisest kinnisvarale, on välja jäetud.

§ 609 on omandanud uue redaktsiooni: „Kui hagi objek-tiks on omandiõigus vallas- või kinnisvara suhtes, või kui

hagi on sihitud korroboreerimise (kinnistuse) teostamisele, siis selle hagi kindlustamine toimub vaidluse all oleva vallasvara arestimise või kinnisvarale kinnistusregistri 2. ossa märkme sissekandmise teel, missugune märges takistab kinnisvara omaniku poolt vabatahtlikult loodud õiguste korroboreerimist omaniku enese poolt. Kui hagi objektiks on asjaõigus kinnisvara suhtes, siis niisuguse hagi kindlustamine toimub märkme sissekandmise teel kinnistusregistri kolmandasse ossa. Kui hagi objektiks on rahaline taotlus, siis selle hagi kindlustamist kinnisvaraga toimetatakse vastava märkme sissekandmise teel kinnistusregistri neljandasse ossa. Selles §-s nimetatud märkmete tagajärjed on ette nähtud Not. sead. § 317.

Tunnistajatele, ekspertidele ja tõlkidele tasumaksmise küsimuses on § 860 muudetud selles mõttes, et tema näeb ette tasumaksmist mitte ainult ekspertidele, vaid ka tunnistajatele ja tõlkidele, kusjuures § 860 lõpus ette nähtud instruksioon antakse kohtuministri poolt; ühtlasi on välja jäetud §§ 861—863¹ (§§ 863 ja 863¹ põhjusel, et kiriklik vanne on kaotatud) ja § 864 sai järgmise redaktsiooni: „Pooled, kelle palvel toimub tõendite kontrollimine, on kohustatud ette maksma raha kohtunikkude, tunnistajate, ekspertide ja tõlkide sõidukulude katmiseks, samuti ka avansi kohtu poolt määratud summas tasumaksmiseks tunnistajatele kulutatud aja eest ja asjatundjatele arvamuse avaldamise eest. Kui tõendite kontrollimine on määratud kohtu enese näengul või mõlema poole nõudmisel, siis pooled tasuvad sissemaksu võrdsetes osades nõutavast summast. Pole kohtu poolt määratud tähtjaks raha sisse makstud, jääb tõendite kontrollimine ära, välja arvatud juhud, kui nimetatud tähtaja möödalaskmine pole tekitanud viivitust asjakäigus.“

Tsiteeritud § 864 uus redaktsioon on tingitud tahtest vältida tulevikus selles §-s mainitud summade mitte-õigeaegset tasumist, mis nähtus seni alati aset leidis.

Üleskirjutatud vallasvara müügi koha suhtes on üldise eeskirjana maksma pandud määrus, et vara müüakse hoiukohas, kuid võlgnik ja — teiskordsel müügil — sissenõudja võib nõuda müüdavate esemete vedamist rahvarikkamasse kohta, võttes enese peale veokulud. Ühenduses sellega on § 1023 saanud uue redaktsiooni: „Võlgnik, kes on tasunud

kohtutäiturile müügile määratud vallasvara veokulud, võib nõuda, et see vara müüdaks lähemas säärases kohas, mis iga aasta määratakse vallasvara avalikuks müügiks maakonnavalitsuste poolt pärast valla- ja linnavalitsuste arvamuse ära kuulamist. Samasugune õigus kuulub ka sissenõudjale, kui vara müüakse teiskordsel enampakkumisel, kusjuures sissenõudja sel juhul peab ette maksma veokulud. Ei kasusta võlgnik või sissenõudja käesolevas §-s ette nähtud õigust, müüakse vara ta hoiukohal.“

Selle uue redaktsiooni tõttu on § 1024 välja jäetud.

§ 1067 sai järgmise uue redaktsiooni: „Juhul, mis nimetatud § 1062 p. 3, käsiraha liidetakse vara eest saadud üldise summa juurde.“

Põhjusel, et nüüd Lätis puuduvad paljud endised vene ametiasutised, on § 1113 väljendatud järgmises uues redaktsioonis: „Teated riigi ja omavalitsuste maksude võlgade, samuti ka ametliku hinnangu kohta kohtutäitur nõuab vastavatelt valitsus- või omavalitsusasutistelt kuuluvuse järgi. Nende teadete saatmatajätmine ei takista üleskirjutamist.“

§ 1444 tekstis on kinnisvara väärtuse määr sada rubla kõrgendatud 500 latini.

§ 1156², mis kõneleb kautsjoni esitamisest kinnisvara avalikul müügil, omab nüüd uut redaktsiooni: „Kindlustuseks võetakse: 1) sularaha, 2) riigi väärtpabereid ja riigi poolt garanteeritud obligatsioone, 3) teistest väärtpabereist neid, mis rahaministeriumi poolt on lubatud vastu võtta kindlustuseks enam- või vähempakkumistel, lepingute ja tehingute sõlmimisel riigiasutistega. Pp. 2 ja 3 nimetatud väärtpaberid võetakse vastu vara tasuta ülemineku juhul võetavate lõivude arvutamiseks rahaministri poolt määratud hinde alusel. Väärtpaberid võetakse kindlustuseks ainult kapitaalsumma järgi, protsente juurde arvamata.“

§ 1156³ p. 1 on täiendatud sõnadega: „ja omavalitsused“.

Kaotatud on §§ 1161, 1162, 1165, 1167, 1168 ja 1170, mis on asendatud analoogiliselt §§-dega 1874, 1875—1879.

Arvestades seda, et enampakkumistel ei või müüa kinnisvara alla privilegeeritud taotluste summa, § 1180 täiendati 5. punktiga järgmiselt: „kui kinnisvara on müüdud alla nende taotluste summa, mis omavad rahuldamisel eesõigust või vanust kinnisvarale pööratud sissenõudmiste ees.“

§ 1182 on ühendatud § 1885-ga, s. o. § 1182 on täiendatud § 1885 sõnadega: „mitte aga alla nende taotluste summa, millel rahuldamisel on eesõigus.“

Ühenduses sellega, et seaduse järgi (Sead. kogu 1928, nr. 129) kinnisvara võõrandamiseks on nõutav kohtuministri nõusolek, on § 1869, mis ühendatud § 1147-ga ja mille kehtivus laiendatud ka Latgalele, täiendatud veel 5. punktiga järgmises redaktsioonis: „Märkme selle kohta, et isik, kes soovib osa võtta pakkumistest, peab esitama kohtuministri loa² müüdava vara omandamiseks, juhtudel, kui säärane luba seaduse järgi on nõutav.“ Et BES § 3957 põhjal läänepoolses Lätis juhul, kui võlgnik on kinnisvara kaasomanik, kuulub müümisele terve kinnisvara, mitte aga ainult võlgnikule kuuluv mõtteline osa, nagu Latgales (vastavalt § 1188), siis on § 1869 täiendatud järgmise märkusega: „Latgales peale selle peab kuulutustes olema märgitud, kas müügile on määratud terve kinnisvara või kinnisvara teatud mõtteline osa.“

Võlgnikult sisse nõutud raha jagamise küsimus kreditoride vahel on pärast suuri vaidlusi isikute vahel, kes pooldasid tööliste palkade taotluste eesõigustamist, isikutega, kes pooldasid pandiõiguste eesõigustamist, lõpuks lahendatud järgmiselt: § 1215: „Vallasvara müügist sisse tulnud summadest tasutakse ringkonnakohtu või rahukohtuniku määruse järgi kõige pealt sissenõudmiskulud, teised taotlused aga rahuldatakse pärast seda järgmises järjekorras:

1) taotlused, mis kindlustatud pandiõigusega müüdüd vallasvara peale lepingu põhjal või kaubandusliku tavaõiguse põhjal (näit. ekspediitorite ja kauba transportijate taotlused neile usaldatud kaupade suhtes, samuti nende isikute taotlused, kes aitasid laeva või laadungi päästmisel või hoidsid teiste isikute päästetud kaupu — selle päästetud või hoidtud kauba suhtes) ja komisjonäride taotlused, mis ette nähtud Kauband. seadustiku § 54²²;

2) taotlused, mille kindlustuseks kreditor on kasustanud seaduslikku kinnipidamisõigust:

a) sääraste vajalikkude ja kasulikkude kulude taotlused, mis on tehtud teatud asja peale isiku poolt, kes selle asja

---

² Sellest reeglist on viimasel ajal tehtud terve rida suuri erandeid, mis tunduvalt nõrgendavad seda eeskirja.

kinni pidanud; seesugust eesõigust ei oma hagit, mis rajatud BES §§ 3761, 3764 ja 4432³;

b) taotlused, mis nimetatud BES §§ 1403 ja 1404⁴, kuivõrt nad käivad rendi- või üürimaksete võla kohta.

3) maksmata jäetud töolistepalkade taotlused viimase aasta eest enne hagi esitamist, kuivõrt see taotlus ei ületa 500 latti;

4) ühe aasta eest tasumata jäänud maksud, mis kuulusid tasumisele tööliste õnnetusjuhtude või professionaalhaiguste vastu kindlustamise seaduse põhjal ja haigekassade kohta kehtivate eeskirjade põhjal;

5) Läti panga taotlused tema põhikirja § 10 alusel;

6) võlgniku hoolekande või eestkoste all olevate isikute taotlused, samuti ta alaealiste laste taotlused, ja kohtades, kus puudub abikaasade varaühisus, võlgniku naise taotlused, kuivõrt kõik need taotlused järelduvad nende isikute vara valitsemise tegevusest võlgniku poolt; käesolevas punktis mainitud taotlused juhul, kui kättesaadud rahasummast ei jätku, rahuldatakse proportsionaalsetes osades;

7) muud taotlused, millele seadus on andnud eesõiguse rahuldamisel.

Pärast seda ülejääk kuulub teiste taotluste kindlustamiseks või rahuldamiseks proportsionaalselt nende taotluste suurusele.

Märkus: Käesolevas §-s nimetatud taotluste rahuldamisel arvatakse nende juurde kohtu- ja asjaajamiskulud ja protsendid proportsionaalselt väljamakstava summaga.“

Paralleelne sellega on § 1890, mis näeb ette korra kinnisvara müügist saadud raha jagamiseks ja on kehtima pandud kogu Lätis, kaasä arvatud ka Latgale, järgmises redaktsioonis:

---

³ § 3761 näeb ette kulud, mis laenulevõtja on teinud asja peale, mis on tema poolt laenuks võetud.

§ 3764 kõneleb laenulevõtja õigusest kinni pidada asja, kuni laenuandja pole täitnud oma kohustisi tema vastu.

§ 4432 näeb ette *negotiorum gestor*'i õiguse kinni pidada asja, mis on tema käes, kunj pole saadud tagasi kulusid, mis ta teinud selle asja peale.

⁴ BES §§ 1403 ja 1404 näevad ette kinnipidamisõigust renditajale või hankeandjale renditud kinnisvara saaduste suhtes, samaselt üürniku asjade või kaupade suhtes, mis on viidud üüriruumi, nende taotluste suhtes, mis tekkinud üüri või rendilepingust.

§ 1890: „Kinnisvara müügist saadud rahast kaetakse viivitamatult ringkonnakohtu määrusel sissenõudmiskulud. Ülejäänud taotlused kuuluvad rahuldamisele järgmises järjekorras:

1) seesuguste teenijate saamata jäänud palkade taotlused, kes töötasid müüdü kinnisvaras, kuid mitte rohkem kui palgasummad ühe aasta eest enne hagi esitamist, kusjuures vastavad summad neile makstakse välja viivitamatult pärast seda, kui astub jõusse kohtu määrus oksjoni kinnitamise kohta; kaebused üksikute teenijate taotluste rahuldamise kohta ei peata käesolevas punktis ette nähtud summade väljamaksmist teistele teenijatele; kohtu määrusega väljamaksmisele määratud summade väljamaksmist ei peata ka kaebus, mis on esitatud kohtu sama määruse muu osa peale;

2) riigi ja omavalitsuste kinnisvara maksud ja koormused ja ka väärtuste juurdekasvu maks sama kinnisvara järgi, samuti ka eraisikute kasuks maksuma pandud maakoormused, kui pärast kinnistusraamatusse kinnisvarale sissenõudmise pööramise kohta märkme sissekandmist (§ 1847) kuni enampakkumiste päevani on saabunud maksu tähtaeg;

3) p. 2 nimetatud maksude ja koormuste, kui ka maa-koormuste võlad viimase 3 aasta eest enne § 1847 ette nähtud märkme sissekandmist;

4) rahva tervishoiu või avaliku julgeoleku kaitseks (Ehitussead. 1900. a. v. §§ 209—211) administratiivasutiste poolt müüdü kinnisvara alal tehtud kulud;

5) ühe aasta jooksul tasumata jäänud maksud, mis kuuluvad tasumisele õnnetusjuhtude ja professionaalhaiguste puhul teenijate ja tööliste kindlustamise seaduse, samuti haigekassade kohta kehtivate eeskirjade alusel, kui teenija või tööline töötas müüdü kinnisvaras;

6) taotlused, mis rajatud avalikkudele hüpoteekidele vastavalt igaühele neist seaduse alusel kuuluvale vanusele, või taotlused, mis kindlustatud müüdü kinnisvara panditamisega pandiõiguste vanuse järgi⁵;

---

⁵ Et § 1890 kehtivus on laiendatud ka Latgalele, on p. 6 teine osa, mis sisult analoogiline 1. osaga, — määratud eraldi Latgalele, kusjuures ta väljendus vastab § 1215 redaktsioonile, mis varemini kehtis Latgales.

7) Läti panga taotlused (Läti panga põhikirja § 10 alusel);

8) võlgniku hoolekande või eestkoste all olevate isikute taotlused, samuti ta alaealiste laste taotlused, ja kohtades, kus puudub abikaasade varaühisus, võlgniku naise taotlused, kuivõrt iga nimetatud taotlus järeldeb nende isikute vara valitsemisest võlgniku poolt; käesolevas punktis nimetatud taotlused juhul, kui saadud rahasummast ei piisa, rahuldatakse proportsionaalsetes osades;

9) muud taotlused, millele seadus on andnud eesõiguse rahuldamisel. Pärast seda ülejääk määratakse teiste taotluste rahuldamiseks või kindlustamiseks proportsionaalselt nende suurusele.

Märkus 1. § 1890 juures olev märkus jääb kehtima.

Märkus 2. Käesolevas paragraafis ette nähtud taotluste rahuldamisel arvatakse neile juurde kohtu- ja asjaajamiskulud ja protsendid proportsionaalselt väljamakstavatele summadele.

Märkus 3. Käesolevas paragraafis ette nähtud eesõigused kuuluvad neile taotlustele, mis teada antud enampakkumise päevani; see ei ole kehtiv hüpotekaartaotluste suhtes.“

Ühes sellega on § 1889, kui üleliigne, arvestades § 1890 uut redaktsiooni, välja jäetud ja samal ajal on lahendatud ka summade jagamise küsimus konkursi korras, kusjuures TKS § 1899 lisa § 22 järgi rahuldatakse väljaspool konkursi:

1) viimasel aastal enne hagi esitamist maksmata jäetud palga taotlused, kui palga saajaks on isik, kes töötas müüdü kinnisvaras;

2) pandiõigused, mis kantud kinnistusraamatusse;

3) taotlused, mis kindlustatud pandiõigusega müüdüd vallasvara peale lepingu põhjal või kaubandusliku tavaõiguse põhjal (näit.: ekspediitorite ja kaubatransportijate taotlused neile usaldatud kaupade suhtes, samuti nende isikute taotlused, kes kaasa aitasid laeva või laeva laadungi päästmisel või võõraste isikute päästetud vara hoidmisel — selle päästetud või hoitud kauba suhtes) ja komisjonäride taotlused, mis on ette nähtud Kauband. seadustiku § 54²²;

4) taotlused, mille kindlustamiseks kreditorid on kasutanud seaduslikku kinnipidamisõigust:

a) säärase hädavajaliste ja korraliste kulutuste taotlused, mis on tehtud teatud asja peale isiku poolt, kes pidas

kinni selle asja; seesugust eesõigust ei oma taotlused, mis rajatud BES §§ 3761, 3764 ja 4432⁶;

b) varanduse parandamise või valmistamise kulude taotlused, mis rajatud hankelepingutele (BES §§ 4226 jj.);

c) taotlused, mis ette nähtud BES §§ 1403 ja 1404, kui-võrt need käivad rendi- või üürimaksu võla kohta;

5) ühe aasta jooksul enne konkursi avamist tasumata jäänud maksud, mis kuulusid tasumisele õnnetusjuhtude ja professionaalhaiguste puhul tööliste kindlustamise seaduse, samuti haigekassade kohta kehtivate eeskirjade alusel, kui tööline töötas müüdud kinnisvaras;

6) säärase pärandvara kreditoride ja legataaride taotlused, mis on võlgnikule jäetud enne või pärast konkursi avamist.

Märkus. Käesolevas §-s ette nähtud taotluste rahuldamisel arvatakse neile juurde kohtu- ja asjaajamiskulud ja protsendid proportsionaalselt väljamakstava summaga.

§ 1899 lisa § 36-le, mis kõneleb raha jagamisest konkursis, on antud järgmine redaktsioon:

„Esimese liigi võlgadeks loetakse ja rahuldatakse esimestest konkursivalitsusele sisse tulnud summadest järgmises järjekorras:

pp. 1 ja 2 — muutmatult endised;

3) kinnisvaralt riigile ja omavalitsustele viimase 3 aasta eest enne konkurssi kuuluvad maksu ja koormuste võlad;

4) maakoormuste võlad, mis kuuluvad eraisikutele 3 viimase aasta eest enne konkursi avamist;

5) administratiivasutiste poolt müüdud kinnisvara alal avaliku julgeoleku ja rahva tervishoiu kaitseks tehtud kulud (Ehitussead. 1900. a. v. §§ 209—211);

6) säärase palgateenijate palga taotlused, kes ei töötanud müüdud kinnisvaras, viimase aasta eest enne hagi esitamist, kui-võrt need taotlused ei ületa 500 latti;

7) õnnetusjuhtude ja professionaalhaiguste puhul tööliste kindlustamise seaduse ja haigekassade kohta kehtivate eeskirjade alusel kuuluvate maksete võlasummad ühe aasta eest konkursi avamiseni, kui tööline ei töötanud müüdud kinnisvaras;

---

⁶ Kokkuvõetud sisu neist paragraafest materiaaloiguse kohta on märgitud eespool.

8) Lāti panga taotlused (Lāti p. põhikiri § 10);

9) võlgniku hoolekanide või eestkoste all olevate isikute taotlused, samuti ta alaealiste laste taotlused, ja kohtades, kus puudub abikaasade varaühisus, võlgniku naise taotlused, selle võlgniku valitsemisel olnud nende isikute vara suhtes, mis ei leidu konkursitombus, kuivõrt need taotlused ei kuulu rahuldamisele § 20 ja § 21 pp. 1 ja 2 põhjal. Käesolevas punktis nimetatud taotlused, kui tombust ei piisa nende täielikuks rahuldamiseks, rahuldatakse proportsionaalselt.“

§ 1217 sai järgmise redaktsiooni: „Pärast jaotusarvestuse koostamist ringkonnakohus või rahukohtunik saadab vastava väljakirjutise sellest arvestusest kõigile neile asjaosalistele, kelle aadressid on teada, kohaldades §§ 67², 309, 310 ja 311, määrates vastulausumiseks 7-päevase tähtaja, arvates väljakirjutise kättesaamisest.“ Ühtlasi on § 1891 kustutatud.

§ 1422 on asendatud § 2024-ga, mille kehtivus laiendatud ka Latgalele, kusjuures selles §-s on enne sõna „rahu-kohtunikule“ juurde lisatud: „kohalikule“.

§§ 1460⁴⁶ ja 1460⁴⁷ on ühendatud ja § 1460⁴⁷ kustutatud.

§ 1821 on kustutatud, sest § 525 lahendab rahuldavalt küsimuse, millest kõneleb § 1821.

Et BES § 4506 on kaotatud, tuli kustutada ka TKS § 1835.

§§ 1865 ja 1866 on kustutatud, sest rahukogusid enam ei ole.

§ 1943 ja rida teisi, mis kõnelevad prokurörist, on kustutatud, sest prokuröri osavõtt on kaotatud.

§ 1400, III lisas on tehtud järgmised muudatused:

§ 32. p. 5 on kustutatud; p. 6 sai uue redaktsiooni: „sõjaväelased sundusliku teenistuse ja mobilisatsiooni ajal.“

§ 34 sai järgmise redaktsiooni: „Võlg alla 2000 lati ei või olla kinnipidamise aluseks.“

§ 36 kõlab: „Korratute võlgnikkude kinnipidamise kestuse määrab kohus 3 kuust 1 aasta ja 4 kuuni.“

§ 40: „Ühes täitelehega sissenõudja esitab toiduraha sel määral, mis ette nähtud kohtuministeriumi poolt maksuma pandud tabelis. Kui see raha pole esitatud, ei või võlgnikku kinni pidada.“

§ 44: „Kõrgemaid sõjaväelasi võib kinni pidada ainult kohaliku lähima ülema kaastegevusel.“

§ 47 pp. 1 ja 4 on kaotatud.

§ 62 sõnad: „päeva eest“ on asendatud sõnadega: „2 nädala eest“, § 62 viimane osa on aga redigeeritud järgmiselt: „tuletades talle meelde, et raha mittemaksmisel võlgnik vabastatakse.“

§ 64-st on ära jäetud viimane osa, alates sõnadest: „Kusjuures...“.

Läti alul retsipeeris Vene Ajutise valitsuse 1917. a. 15. mai seaduse, mille järgi võlgnikku ei lubata vangistada enne kui kohus määrab maksujõuetuse iseloomu. Hilisem Läti seadus 22. maist 1925. a. nägi ette, et võlgnik võetakse vahi alla ta maksujõuetuse iseloomu selgitamiseni, kui on andmeid, mis näitavad, et võlgnik kavatseb pelgu minna, peita oma vara või teisiti takistada kreditoride õiguste ja huvide teostamist, kusjuures kinnipeetuid peetakse eraldi ruumides ja nende suhtes kohaldatakse eeskirju, mis kehtivad eeluurimise all olijate suhtes; kinnipidamisele alluvad ka ühingu- ja teiste juriidiliste isikute esindajad ja juhatusliikmed.

Sääraste maksujõuetuse juhtude arvu kasv viimasel ajal, mis kandsid kuritahtlikkuse ilmet, sundisid seadusandjat 11. VI. 1931. a. maksma panema Kaub. kohtupid. s. § 410 järgmiselt: „Kohus, tunnistades võlgniku maksujõuetuks, teeb korralduse võlgniku vangistamiseks. Kinnipidamisele ei kuulu: isikud, kes 70 a. vanad, naisterahvad, kes rasedad, samuti kuni 6 nädalat pärast sünnitamist, samuti vanemad, kelle lapsed jääksid järelevaatuseta ja ülalpidamiseta. Kohus ei lase vangistada võlgnikku, kui esitatud andmeist selgub, et võlgnik langes maksujõuetusse süütult, õnnetuste tõttu, samuti siis, kui võlgniku vabastamist paluvad vähemalt $\frac{2}{3}$ kreditoridest, taotlussummade järgi, ja kui puuduvad võlgniku kuritahtlikkuse tunnused. Säärasel juhul võib kohus nõuda võlgnikult kindlustust selles, et ta ei lahku oma alalisest elukohast.“

1931. a. 30. juunil võttis saeima vastu seaduse pankrotide vältimiseks, mis seadus võimaldab administratsioonide sisseseadmist suuremate ettevõtete üle. Sellekohased palved peab esitatama ringkonnakohtule, kusjuures palve rahuldamise eelduseks on: 1) et börsikomitee tõestaks, et ettevõtte aktivad kindlustavad kreditoridele rahulduse mitte alla 50%; 2) et palvega ühineks vähemalt $\frac{3}{4}$ kreditoridest, taotlussummade järgi, ja kui võlg ulatub 4 milj. latini — mitte vähem kui $\frac{1}{2}$ kreditoridest, ja 3) et kõikide nende taotluste

summa, mis kuulaks konkursi korras avaldamisele, ei oleks tööndusettevõtteis alla 100 000 lati ja muis ettevõtteis — mitte alla 250 000 lati.

Kui palve rahuldatakse, siis kreditorid valivad 1 või mitu administraatorit, kes ühes võlgnikuga (või ka viimase osavõtuta, kui kreditorid nii on otsustanud) valitsevad ettevõtet (millesse kuulub võlgniku kogu vara) ja ajavad ta asju vastavalt juhtnõridele, mis antud kreditoride üldkogu või viimase poolt valitud nõukogu poolt.

Kas eraisikute osavõtt ametialastest intellektuaalsetest võltsimistest on kehtiva Nuhtlusseaduse järgi karistatav?

P. Kann.

1. Kui intellektuaalse võltsimise all mõista dokumendi sisu võltsimist isiku poolt, kes dokumenti koostab¹, siis tunneb meil kehtiv NS, nagu Lääne-Euroopas kehtivad nuhtlusseadusedki, nii ametialaseid intellektuaalseid võltsimisi, mida võivad korda saata ametnikud nende ametikohuste täitmisel, kui ka eraisikute poolt korda saadetavaid intellektuaalseid võltsimisi.

Ametialased intellektuaalsed võltsimised on NS-s ette nähtud terves reas paragraafes, nagu näit. §§ 358, 361, 363, 364, 911, 1441, 1443 jne., kuid peamiselt on need võltsimised loendatud § 362-s. Siia kuuluvad näiteks tõe varjamine avalikus dokumendis, väljamõeldud asjaolude või teadvalt valeandmete mahutamise avalikku akti, olematust aktist ära kirja andmine või õigest algdokumendist vale ära kirja andmine jne.

Mis puutub eraisikute poolt korda saadetavasse intellek-

---

¹ Prof. Žizilenko defineerib intellektuaalset võltsimist, kui „zavedomo nevernoe svidetelstvovanie, sdelannoe v dokumente litsom, objazannõm sostavljat jego“. Podlog dokumentov, 1900, lk. 717.

A. Chauveau ja Faustin Hélie järgi intell. võltsimine „consiste dans l'altération, non de l'écriture de l'acte, mais de sa substance, non de sa forme matérielle, mais des clauses qu'il doit renfermer“. — Théorie du Code Pénal, Paris, 1887—1908, II raam., lk. 341.

Samuti ka Weismann, vt. tema „Intelluktuelle Urkundenfälschung“ — Vergleichende Darstellung, Berlin, 1907, VII raam., lk. 373 jj.

tuaalseisse võltsimisisse, siis on need NS-s ette nähtud näit. §§ 598, 1556, 1441, 1700², 1700⁴ jne.

Kuid NS ei süstematiseeri ega tee mingit vahet intellektuaalsete ja materiaalsete võltsimiste vahel, nähtavasti seepärast, et NS karistab mõlemaid võltsimisi ja neist osavõttu ühistel alustel.

NS § 13 vaatab süüteosalistele kui selle süüteo kordasaatjatele, mille kordasaatmiseks nad on kokku leppinud, olgugi et nad ise ei ole selle süüteo kordasaatmisest füüsiliselt osa võtnud. Seesuguste süüteosaliste hulka kuulub ka avatleja, keda sama seadus ka süüteo intellektuaalseks kordasaatjaks loeb. Ei võta aga avatleja kui ka teised süüteosalised, kes on vaid süüteo kordasaatmiseks kokku leppinud, süüteo kordasaatmisest ise vahenditult osa, siis tuleb sellest järeldada, et avatleja võib kallutada ka säärastele süütegudele, ja mainitud süüteosalised võivad kokku leppida ka sääraste süütegude kordasaatmiseks, mida nad ise vastavate füüsiliste omaduste, juriidiliste vahekordade või isiklikkude tingimuste puudusel korda saata ei saa. Seepärast ei võiks kahtlust olla ses, et NS § 13 järgi võivad süüteosalised-eraisikud, kes süüteo kordasaatmisest füüsiliselt ise osa ei võta, ametnikke ametialasele süüteoale avatella või nendega selle süüteo kordasaatmiseks kokku leppida.

Seda silmas pidades ja arvesse võttes, et NS § 119 põhjal vastutavad süüteosalised selle süüteo eest, mille kordasaatmiseks nad on kokku leppinud, ja et NS § 120 põhjal karistatakse avatlejat kõrgemal määral selle süüteo eest, mille füüsiline kordasaatja on avatlemise tagajärjel korda saatnud, tuleb otsusele jõuda, et NS §§ 13, 119 ja 120 põhjal vastutavad eraisikud-süüteosalised selle ametialase süüteo eest, mis on nende avatlemisel või kokkuleppel ametnikkude poolt korda saadetud. Seepärast karistatakse ka eraisikut NS § 362 järgi, kui ta on näit. ametnikku avatelnud § 362 ette nähtud süüteoale.

Nii mõistsid ja seletasid eraisikute osavõttu ametialastest süütegudest ka Vene kohtud ja end. Vene Senat 1873. a. lõpuni.

2. See NS seisukoht leiab toetust nii doktriinis kui ka Lääne-Euroopa kehtivais nuhtlusseadustikes. Nii näiteks arvab Hälschner², et iga tegu, mis on seaduse poolt karista-

² Hälschner, Das gem. deut. Strafrecht, 1881, I köide, lk. 347.

tavaks tunnistatud, peab süüteoaks jääma ja karistatav olema iga kodaniku suhtes, üksipuha, kas see kodanik võib või ei võiseda süütegu isiklikult korda saata. Sellest, et ametialane süütegu võib korda saadetud saada ainult ametniku poolt, ei järgne veel, et eraisik võiks selle süüteo enda suhtes lubatuks pidada, sest „sein Wille, dass ein Amtdelikt verübt werde, ist ein sittlich schuldhafter und wird zum rechtlich schuldhaften und strafbaren, wenn er sich als mitwirkend zu solchem Delikte betätigt.“ Neil kaalutlustel jõuab Hälschner otsusele, et eraisik võib avatella ametnikku ametialasele süüteoale ja ka selle süüteo kordasaatmisel ametnikule kaasaitajaks olla.

Sama seisukohta kaitsevad ka Berolzheimer³, Nagler⁴, Fr. Liszt⁵, prof. G. Kolokolov⁶, Štšeglovitov⁷, A. Chauveau ja Faustin Hélie⁸ ja paljud teised.

Meie NS §§ 13, 119 ja 120 väljendatud põhimõtte, et eraisiku osavõtt ametialasest süüteost on karistatav selle paragraafi järgi, milles kordasaadetud ametialane süütegu on ette nähtud, on sirgjoonelisemalt kui kuski mujal läbi viidud Code pénal'is. Code pénal'i § 59 järgi karistatakse kõiki süüteoosalisi sama karistusega, mis määratud selle süüteo peasüüdlasele. Selle paragraafi põhjal on Prantsuse kassatsioonikohus 25. okt. 1813. a., 9. jaan. 1863. a. jne. tunnustanud, et ametialasest süüteost osavõtjad-eraisikud vastutavad sama artikli järgi, mille järgi vastutavad süüteo korda saatnud ametnikud.

Samasugune seisukoht on läbi viidud ka Saksa SGB §§ 47—49, 271 ja 348. SGB § 271 räägib eraisikute poolt korda saadetavaist intellektuaalseist võltsimisist, § 348 näeb aga ette ametialased intell. võltsimised. Avatleb eraisik ametnikku ametialasele võltsimisele, siis karistatakse eraisikut mitte § 271, vaid § 348 järgi, nagu seda Reichsgericht on seletanud 22. juulil 1882. a. jne.

3. NS §§ 13, 119 ja 120 esitatud ja ülaltoodud põhimõtte kohaldamine on raskustega seotud siis, kui tuleb eraisikuid

³ Berolzheimer, Die akzessorische Natur der Teilnahme, lk. 30.

⁴ Nagler, Die Teilnahme am Sonderverbrechen, lk. 108.

⁵ Fr. Liszt, Lehrbuch, Berlin, 1914, § 53, lk. 235—236.

⁶ Kolokolov, O soutšastii v prestuplenii, lk. 154—155.

⁷ Štšeglovitov, Jurid. Vestnik 1890, VI köide, 2. raamat.

⁸ A. Chauveau et Faustin Hélie, Théorie du Code Pénal, Paris, 1887—1908, tome I, chap. XII, § 286.

karistada osavõtu eest seesugustest ametialastest süütegudest, mille eest seaduses on ette nähtud teenistusliku iseloomuga karistused, näiteks teenistusest vallandamine, ümberpaigutamine alamale kohale jne., mis ei ole eraisikute suhtes kohaldatavad. Neist raskusist ei päästa ka NS § 151 ette nähtud karistuste analoogia tarvitamine, sest et NS ei anna juhtnõore (välja arvatud §§ 86¹, 87 ja 87¹ ette nähtud mõned juhud), mis karistustega tuleks seesugused teenistuse iseloomuga karistused asendada. Seepärast võib kehtiva seaduse järgi eraisikuid ametialasest süüteost osavõtu eest tegelikult ainult siis karistada, kui selle süüteo eest seaduses on ette nähtud karistus, mis kohaldatav ka eraisiku suhtes. Sellelt seisukohalt on ka end. Vene riiginõukogu eraisiku osavõttu ametialasest süüteost käsitanud ja oma kõrgemalt kinnitatud arvamuses 4. nov. 1873. a.⁹ seletanud, 1) et eraisikute osavõtt ametialastest süütegudest, mis on ainuüksi tingitud ametikohuste rikkumisest (näit. lohakuš teenistuses, nõrk järelevalve jne.) ja mille eest seaduses on ette nähtud teenistuse iseloomuga karistused (näit. teenistusest vallandamine, ümberpaigutamine jne.) ei ole mõeldav ega ka karistatav; ja 2) et eraisikute osavõtt seesugustest ametialastest süütegudest, mis peale ametikohuste rikkumise sisaldab veel üldsüüteo, mida võib korda saata nii ametnik kui ka eraisik, on mõeldav ja karistatav selle paragraafi järgi, milles see üldsüütegu on ette nähtud.

Peale ülaltoodud kahe põhimõtte on riiginõukogu oma kõrgemalt kinnitatud arvamuses 4. nov. 1873. a. esitanud veel kolmanda põhimõtte, mis on eriti tähtis antud küsimuse (eraisiku osavõtt intell. ametialasest võltsimisest) lahendamisel, ja nimelt, et eraisikute osavõtt ametialastest võltsimistest, mis ette nähtud NS § 362, on karistatav NS § 294 järgi, sest et „mõlemas paragraafis on ette nähtud üks ja sama süütegu ja nimelt võltsimine offitsiaalses dokumendis.“

Kuid kas selle riiginõukogu arvamuse järgi on ka intellektuaalsed ametialased võltsimised karistatavad NS § 294 järgi? Kahtlemata, sest esiteks räägib riiginõukogu kõigist § 362 ette nähtud võltsimistest, mille hulka kuuluvad nii materiaalsed kui ka intellektuaalsed võltsimised, ja teiseks andis

---

⁹ Zižilenko, Podlog dokumentov, 1900, lk. 725, ja Širajev, Vzjatotšništšestvo i lihhodatelstvo, 1916, lk. 238—239.

riiginõukogu oma arvamuse 4. nov. 1873. a. just intellektuaalse võltsimise puhul, mis selles seisis, et eraisik Jankovski kinnitas oma allkirjaga kohtu-uuriija Musnitski poolt koostatud Jemitševi ja Prohhorovi ülekuulamise protokollid, mis olid k.-uuriija Musnitski poolt võltsitud, sest et Jemitševi ja Prohhorovi ülekuulamine ei olnud üldse aset leidnud.

Seega on riiginõukogu tunnustanud, et NS § 326 ette nähtud intellektuaalsed võltsimised kuuluvad seesuguste ametialaste võltsimiste hulka, millest eraisikute osavõtt on mõeldav ja karistatav, ja et eraisiku osavõtt intellektuaalsest ametialasest süüteost, mis ette nähtud § 362, on karistatav NS § 294 järgi.

Need riiginõukogu seisukohad on põhjendatud ja õiged.

Et eraisiku osavõtt ametialasest intellektuaalsest võltsimisest on mõeldav, see selgub NS §§ 13, 119 ja 120 ette nähtud osavõtu üldreeglitest, nagu see juba ülalpool esitatud.

Mis puutub aga riiginõukogu teise väitesse, et eraisiku osavõtt intellektuaalsest ametialasest süüteost, mis ette nähtud NS § 362, on karistatav NS § 294 järgi, siis on see väide juba põhjendatud riiginõukogu arvamuses, et „mõlemas paragraafis on ette nähtud üks ja sama süütegu ja nimelt võltsimine offitsiaalses dokumendis.“ Kuid sellele võiks lisada veel järgmist. NS § 294 räägib vale dokumentide „koostamisest“, mis sõna all seadusandja on mõistnud dokumentidele nii välimuse kui ka sisu andmist. Et seadusandja on NS § 294 ette näinud ka dokumentide sisu võltsimist ja neisse valeteadete mahutamist, see selgub NS § 1441 tekstist, mille järgi valeteadete mahutamine eraisikute poolt ses paragraafis loendatud ametlikkudesse dokumentidesse on karistatav NS § 294 järgi, kui ka sellele paragraafile lisatud seletuskirjast, millest nähtub, et NS § 1441 oli paigutatud 1844. a. Nuhtlusseadusse vaid § 294 täiendamiseks („dlja polnotõ zakona mõ priznali ne izlišnim osobo upomjanut v sem meste“ jne.). Seega ei ole NS § 1441 *delictum sui generis*, nagu seda ekslikult arvatakse, vaid see seadus kordab ainult seda, mis juba eraisikute poolt ametlikkude dokumentide võltsimise kohta käivas üldises § 294-s on ette nähtud. Et aga § 1441 kõneleb intellektuaalseist ametialaseist võltsimisist ja seletuskirja järgi kordab see paragraaf vaid seda, mis juba § 294 ette nähtud, siis ei võiks kahtlust olla, et riiginõukogu on üsna õieti seletanud, et NS

§ 294-s on ette nähtud ka § 362 loendatud ametialased intellektuaalsed võltsimised.

Neil põhjustel tuleb NS ette nähtud osavõtu reeglite järgi kui ka 4. nov. 1873. a. riiginõukogu kõrgemalt kinnitatud arvamuse kohaselt tunnustada, et maksva NS järgi on eraisikute osavõtt ametialaseist intellektuaalseist võltsimisist karistatav, ja et eraisikute osavõtt eriti § 362 loendatud ametialasest intellektuaalseist võltsimisist on karistatav NS § 294 järgi.

Lõpuks tuleb veel tähendada, et mainitud riiginõukogu arvamus ei ole kohtutele vormiliselt sunduslik, sest et see ei olnud omal ajal Vene põhiseaduse (S. I k. § 67) nõude kohaselt seadustekogus käsitamiseks avaldatud, kuid vaatamata sellele on see arvamus siiski kohtute poolt tegelikult juhtnõõriks võetud ja sel alusel kindel praksis loodud (vt. end. Vene Senati selet. 1891, nr. 17; 1894, nr. 20; 1906, nr. 9; 1916, nr. 4 jt., ja Riigikohtu kriminaalosakonna seletus 1930 a. nr. 456), mis NS § 13 jt. ette nähtud põhimõtetele täiesti vastab.

Sellest praksisest praegu loobuda ei ole mingit põhjust.

Jätkuva arve (kontokorrendi) juriidiline loomus.

I. Tjutrjumov.

Kuigi meie kaubandusseadustikes puudub täielikult jätkuva arve seadusandlik määrang — sest kaubandusseadustikus leiame ainult kaupmehe- (kontori-) raamatuid kirjeldavais artiklis mõningad viited jätkuvale arvele —, siiski jätkuva arve leping oli tuntud ka vene õigusele ja oli laialdaselt levinud praksises, mispärast Vene Senat juba oma otsusega 1870. a. nr. 1012 ja 1876. a. nr. 215 määras kindlaks jätkuva arve tunnused ja tema juriidilise loomuse. Erilist juriidilist huvi pakub Senati otsus 1907. a. nr. 18 Vene seltsingu „Nefti“ asjas Lõuna-Ida raudteede ühinguga, kus Senatil tuli lähemalt peatuda kontokorrentarve olemuse küsimusel. Senati otsuses rõhutati, et see asjaolu, et Vene tsiviil- ja kaubandusseadustikes ei leidu kontokorrendi lepingu omadusi käsitlevaid määratlusi, ei saa olla põhjuseks tunnustada seda lepingut kehtivusetuks ja olematuks ning kohtuasutised võivad siin seaduse tõlgendamisel juhustuda

õiguse üldisist aluseist ja neist määrilustist, mida sellele lepingule annab õigusteadus.

Asudes jätkuva arve juriidilise loomuse määritlemisele ei saa eitada selle küsimuse lahendamiseiga seoses olevaid vaidlusi ja raskusi. Jätkuva arve lepingu eriliseks omaduseks on, et see koosneb paljudest, oma sisult erinevaist varanduslikest toiminguid, kusjuures ükski siiakuuluv toiming ei eraldu temast ega oma juriidilises mõttes erilist tähendust. Kõik tema resultaadid moodustavad väärtmassi jätkuva arve koosseisus ja kreditoril pole ühegi nende alusel eraldi nõuet kuni arve likvideerimiseni ¹. Tuginedes jätkuva arve sellele omadusele Vene Senat määritleb tema loomusena kahe isiku kokkuleppe vastastikuseks krediidi avamiseks teatava aja kestel teineteisega sõlmitud toimingute alusel. Kontokorrendi vahekordade aluseks on Vene Senati arvamisel (Tšiv. kass. dep. otsus nr. 18, 1907. a.) lepinguline kokkulepe, mille eesmärgiks on vastastikune krediidiavamine ja milles on määratud lõpparve tähtpäev, kusjuures kontokorrendi vahekordade puhul hagi võib aset leida ainult kontokorrendi järgi lõppkokkuvõtte tegemiseks ja seda määratud tähtajal. Lõppkokkuvõtte tegemine teostub arve koostamisega ühe kontrahendi poolt ja selle saatmisega teisele kontrahendile vastuvõtmiseks seega, et arve vastuvõtmise momendist alates kõik arvesse kuuluvad eelmised toimingud kustutatakse kokkuvõtte saldoga, mis annab ühele kontrahendile teatava nõudeõiguse ning teisele vastava võlakohustise.

Vene seadusandluse seisukohalt on Senati selle otsuse heaks kiitnud ka prof. Šeršenevitš, kes leiab samuti, et kontokorrendi eesmärk on krediidi avamine, mis väljendub selles, et mõlemad pooled loobuvad otsesest summade saamisest, mis peaksid ühele kontrahendile kuuluma teise kontrahendi toimingu tagajärjel, ja kirjutavad need võlgade lahtirisse, juurde arvates krediteeritud summadele poolte kokkuleppel määratud protsendid ². Prof. K a m i n k a, andes Senati otsusele väga suure tähtsuse, leiab aga selle puuduliku olevat. Tema arusaamisel kontokorrendi vahekorrad sisaldavad endas

---

¹ Pobedonostsev — Kurs graždanskago prava, III o. lk. 167; Tjutrjumov — Graždanskoe pravo, 2. izd., § 183; Šeršenevitš — Kurs torgovago prava, II t., 5. izd., § 131.

² Kurs torgovago prava, II t., lk. 586.

krediidi elementi — nagu seda seletab Senat —, kuid mitte vähem tähtis pole siin ka vastastikune arvessevõtmine, sest säärase vastastikuse arvessevõtmise kohustiseta poleks kontokorrendi vahekorrad üldse mõeldavad.

Jätkuva arve juriidilise loomuse määritlemisel puutume kokku püüetega asetada kontokorrendi leping rooma õiguses välja töötatud vormide alla ja nimelt leida temas hoiuse või muutlaenu tunnuseid. Kontokorrendi lepingu lähem vaatlemine ei anna aga selleks küllaldasi aluseid.

Hoiuse lepingu järgi hoiuselevõtja (deposiitor) on kohustatud hoiuseleandja (deponendi) poolt temale antud vallastut hoidma ilma selle kasustamise õigusega³, tingimusega seda igal ajal tagasi anda. Seega hoiuse erinev tunnus on selles, et asja säilitamine on selle lepingu iseseisev eriline eesmärk, millega hoius erineb kõigist neist lepinguist, milles asja säilitamisega tingitakse mõne teise kohustise täitmist. Vene Senat oma otsustes (1867. a. — nr. 97; 1870. a. — nr. 721 jt.) tunnistas, et hoiuselepingu eriliseks tunnuseks on asjaolu, et hoiuselevõtjal pole hoiusele võetud varanduse suhtes ei kasustamis- ega korraldamisõigust. On selge seega, et kontokorrendi leping ei saa olla hoiuselepingu üheks alaliigiks, sest vastasel korral peaks tunnustama, et pank ei saa kasutada ega ka teha korraldusi jätkuvale arvele kantud sissemaksude suhtes, mis on aga vastuolus panga kujunenud praksisega ja satuks vastuollu panga käibekapitali ökonoomilise olukorraga, sest pankades operatsioonikapital koosneb peamiselt jätkuva arve summadest. Säärasel korral kaotaksid kogu oma mõtte kontokorrentarvega seoses olevad pangaoperatsioonid.

Oleks ehk võimalus rääkida veel ühest hoiuse eriliigist, mis rooma õiguses tuntud *depositum irregulare* nimega ja mis näeb ette lahtise raha (mitte kinniseotud või kinnipitseeritud pakkides) edasiandmist alalhoidmiseks, kusjuures rahasaaja on kohustatud raha tema korraldusse sattumise momendist alates alati tagasi andma edasiandjale samasugust rahasummat. Kuid säärane raha ja üldse asendatavate asjade üleandmine saaja korraldusse on juba muutlaenu, ja mitte hoiuse tunnus⁴. Teisest küljest peab silmas

³ Tjutrjumov — Graždanskoe pravo, 2. izd., § 156.

⁴ Senati otsus 1893. a. nr. 95; Saksa BGB art. 700.

pidama, et *depositum irregulare* instituut oli tundmatu ex-Vene õigusele, sest Svodi X k. I j. 2124. artiklis on temast ainult mõned märkmed, mis ei anna aga alust tunnistada sellele instituudi olemasolu ex-Vene õiguses; ta on tuntud ainult BES-s. Art. 2124-l on koguni spetsiaalne loomus, mis sisaldab vaid trahteripidajate vastutavuse reeglit lahtiselt võetud rahade suhtes.

Kontokorrendi lepingut ei saa lugeda ka muutlaenu lepinguks⁵. Ei või unustada, et muutlaenu leping on reaalne leping, mille järgi kohustis tekib ainult asja üleandmisega, kuna kontokorrendi lepingu järgi kohustis tekib kokkuleppe momendist alates; samuti ei või unustada ka asjaolu, millele tähelepanu juhib Pobedonostsev⁶, et muutlaen ja krediit pole identsed mõisted, sest kuigi muutlaenud võivad kuuluda jätkuva arve koosseisu, siiski mitte kõik võlad selle järgi ei põhine muutlaenul. Sellest momendist alates, mil jätkuval arvel on uuest sissekandest tekkinud teatav võlg, algab teatava protsendi arvestamine sellele summale — vastavalt poolte kokkuleppele, millega määratakse krediidiintressid. Peale selle võib vastastikku arvestamisse kuuluda korrespondendi arvel ka nn. krediiditoimingute provisjon (*recouvrement*) ja väärtuste mahaarvamise, mis arvesse võetud enne tähtaega, ning kõik see mass kuulub likvideerimisele ainult vastava kindlaksmääratud perioodi lõppemisel, mil teostatakse võlgade ja nõuete vastastikune arvessevõtmine.

Ühe sõnaga, kontokorrendi leping, kui ökonoomiliste tingimuste uuema aja saavutis, on leping *sui generis*, mis ei mahu rooma õigusele tuntud lepinguliste kokkulepete raamidesse. Jätkuva arve leping lihtsustab tunduvalt vastastikust arvestamist, sest selle asemel et maksta kohe, kui ühel tekib nõudeõigus teise vastu, kantakse vastavad rahasummad arvele seega, et nõuete otsene täitmine lükatakse edasi selle kindlaksmääratud ajani, mil teostatakse võlgade ja nõudmiste resultaatide kokkuvõtte ühe või teise isiku kasuks ja saadud vahe maksimisega korraldatakse kogu vahekord⁷. Kui konto-

⁵ Massé — Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens; Šeršenevitš — Kurs, II t., lk. 586; Lyon-Caen et Renault — Traité de droit commercial, IV.

⁶ Kurs, 3 o., § 20.

⁷ Šeršenevitš — Kurs, II t., § 131.

korrendi üheks ülesandeks on tunnustada vastastikust suhete kustutamist üldise arvessevõtmisega, siis see eesmärk on saavutatav nimelt sel tingimusel, kui selle vastastikuse arvessevõtmise järelduseks on täiesti kindlaks määratud resultaadi saavutamine, mille alusel võivad hiljemini jätkuda ärilised suhted.

Arutlusi.

Märkmeid Administratiiv-sissenõudmise seaduse kohta.

T. Grünthal.

RT 1932—2 on avaldatud ja astus jõusse 18. jaanuaril s. a. Riigikogu poolt 19. detsembril 1931. a. vastu võetud Administratiiv-sissenõudmise seadus. Selle seaduse jõusseastumisega kaotas Eestis oma kehtivuse Riigi vaidlematute sissenõudmiste seadus (VSK XVI k. II j. 1910. a. väljaanne).

Uus seadus on püüdnud vältida neid puudusi, mis olid Riigi vaidlematute sissenõudmiste seadusel. Kuigi see seadus sisaldas 373 paragraafi, oli ta siiski väga puudulik. Ta normid olid kasuistlikud, auklikud. Seetõttu tekitas ta kohaldamine tegelikus elus palju lahkavusi ja raskusi. Nagu paljud teisedki Vene riigi seadused, oli ta kokku lapitud üksikuist valitsusvõimu korraldusist, millest mõned ulatusid Katarina II ajani ja mis kodifitseerimistööst hoolimata polnud jõudnud omandada kindlat süsteemi ja ühtlustavaid põhi-aluseid Vene riigi lõpp-päevadeni. Venemaal, kus halduskohus praegusaja mõttes puudus, ei võinud ka kohtupraktis siin ühtlustavaid seletusi anda. Meil Eestis, kus riigi ning omavalitsuste maksumaksjate arv tublisti tõusnud ja kus seetõttu Riigi vaidlematute maksude sissenõudmiste seaduse norme tegelikus elus ohtralt tuli kohaldada, ilmsid selle seaduse puudused pea. Riigikohtul, eriti administratiivosakonnal, on tulnud sel puhul mitu põhimõttelist seletust anda¹.

Selle seaduse olulisemaid puudusi oli, et normid võlgniku

---

¹ K. Selter. Vaidlusküsimusi riigi vastuvaidlematute sissenõudmiste alalt. „Eesti Politsei“ 1931 — 1.

vara üleskirjutamisel, hoidmisel ning müügil olid väga segased ja puudulikud. Paljud küsimused, mis vara üleskirjutamisel tihti esile kerkivad ja mille kohta näit. Tsiviilkohtupidamise seadustikus tsiviilkohtu otsuste täitmiseks olid antud täpsad ja üksikasjalised reeglid, olid siin jäänud täiesti korraldamata. Näit. puudusid siin normid, kuidas teha vastutavaiks kolmandaid isikuid, kes ei anna riigimaksu sissenõudjale õigeid teateid nende käes oleva võlgniku varanduse kohta või vastavaid summasid riigivõla tasuks ei pea kinni (TKS §§ 631, 636, 638, 639, 640). Siis polnud siin selgust, kuidas võivad need kolmandad isikud, kelle vara on riigivõlgniku võla rahuldamiseks üles kirjutatud, taotella oma õigusi. Riigikohtu tsiviilosakond 1926. a. (toim. nr. 744), — arutades küsimust, kas on kolmandal isikul, kes leiab, et vaidlematus korras üles kirjutatud ja aresti alla pandud vallasvara on tema, s. o. kolmanda isiku ja mitte maksuvõlglaste oma, õigus üleskirjutatud varanduse aresti alt vabastamist ja oma omandiõiguse tunnustamist taotella tsiviilkohtus tõstetava hagiga, — leidis, et Vaidlematute sissenõudmiste seaduse § 107 lubab kolmandale isikule tema õiguste rikku-mise korral nõuda tema õiguste ennistamist, jättes küll ütlemata, millises korras säärast ennistamist võib taotella. Et aga säärase kolmanda isiku taotlus pole sihitud riigiasutise poolt riigimaksu sissenõudmise kohta tehtud korralduse vastu, vaid tema sihiks on ainult küsimuse lahendamine, kelle omad on maksukohuslaste võlgade tasuks üleskirjutatud asjad, s. o. TKS § 1 ette nähtud eraõiguslik tülküsimus, siis pole kahtlust, et kolmas isik oma õigused peab maksma panema TKS korras tõstetud hagi läbi. TKS §§ 1092 ja 1284 ning 1285 põhjal tuleb säärane hagi avaldada maksuvõlglaste ja riigi vastu Otsekoheste Maksude Peavalitsuse isikus. ...

See seletus käis õieti juhu kohta, kui kolmanda isiku vallasvara oli olnud võlgniku käes, kuidas aga siis kaevata, kui maksuvõlglaste arvel üles kirjutati ebaõigelt kolmanda isiku enese valduses olev tema vallasvara, selle kohta ei andnud seadus jällegi mingit juhtnööri.

Eriti puudulikud olid normid, mis käsitlesid sissenõudmisi maksuvõlglaste kinnisvarast. Kui siseriigis, kus puudus hüpoteegisüsteem, ka kinnisvarade müük riigi vaidlematute sissenõudmiste rahuldamiseks toimus administratiivkorras kubermanguvalitsuse läbi, siis see kord polnud kohaldatav

Baltimail. Vaidlematute sissen. sead. § 14 ütleb ainult lakooniliselt, et Baltimail tuli võlgniku kinnisvarast maksuvõla sissenõudmisel tähele panna ka kohalikke eriseadusi (BES § 3945 jt.), kuid see ei lahendanud küsimust sugugi selgesti ning vaidlematult. Vene Senati I ja kass. departemangu üldkogu oli selles küsimuses 1891. a. nr. 37 all andnud põhimõttelise seletuse, mis sai pärastise praktilise aluseks. Selle seletuse järgi võis Baltimail võlgniku kinnisvara sundmüük ka riigi vaidlematu maksu sissenõudmisel toimuda ainult kohalikul ja TKS reeglite kohaselt. Kuid ka see seletus ei lahendanud kaugeltki kõiki neid küsimusi, mis kinnisvara sundmüügil, eriti selle vara üleskirjutamise staadiumis ja riigi vaidlematu taotluse hüpoteegilises korras kindlustamisel võivad tekkida. Veel viimase ajani, nagu see nähtub Riigikohtuni ulatunud asjust, on siin palju küsimusi vaieldavad.

Eespooltoodust selgub, et Riigi vaidlematute sissenõudmiste seadus oli äärmiselt puudulik ja seepärast oli tema asendamine uuega saanud möödapäästamatuks vajaduseks.

Uus seadus üllatab kõige pealt oma lühisusega: ainult 71 paragraafi. Seaduse keel püüab olla võimalikult täppis ja selge. Lihtne ning selge keel, mida iga riigikodanik võib mõista, on aga igale seadusele esimeseks vooruseks. Eriti käesoleva seaduse juures on see voorus eriti nõutav, sest iga vabariigi politseinik peab vist iga päev seda seadust uurima, kui ka omavalitsuseasutised ja -ametnikud, kellel tuleb ka selle seaduse põhjal hakata maksuvõlgu sisse nõudma.

Seaduse teiseks vooruseks on asjaolu, et sissenõudmise menetlus on täiesti rajatud TKS vastavate otsusetäitemenetluse normidele. Sellega on paljudki arusaamatused edaspidiseks välditud. Seadus piirdub sageli otsese viitega TKS reeglitele (näit. §§ 18, 22, 25, 28, 34, 36, 45, 50, 56, 59), nii toimub vallasvara üleskirjutus, müük ja hoid täpsalt TKS normide järgi. Oleks ehk seaduse käsitajatele hõlpsam olnud, kui TKS reeglid oleks muutmatul kujul sisse võetud ja ära trükitud Administratiiv-sissenõudmise seaduses eneses, kuid sellega oleks seadus ise jälle paisunud oma paragraafide arvult ja administratiiv-sissenõudmise iseärasused oleksid varju jäänud. Tuleb eeldada, et meie politseinik küllalt võimne peab olema orienteeruma seadustes, eriti ka TKS-s.

TKS mõningaid norme on uude seadusse võetud lihtsus-

tatud kujul, näit. § 38, mis käsitleb kolmandate isikute vastutust ebaõigete andmete andmisel nende käes oleva võlgnikuvara suhtes.

Mis puutub seaduse üksikutesse normidesse, siis neid hakata üksikasjaliselt arutlema ei kuulu käesoleva kirjutise ülesandesse. Tähendame ainult, et siiski mõnel alal ka uus seadus pole veel küllalt selge. Kõige pealt võttes § 1, kus mainitud need taotlused, mis kuuluvad sissenõudmisele administratiivkorras, näeme, et siin on üle võetud vana seaduse redaktsioon. P. 1, kus jutt on avalikest maksudest ja lõivudest, ei tekita lahkarmamusi, kuid seda ei või öelda p. 2 kohta, kus jutt on „muudest maksudest, trahvidest, võlgadest, kahjustest ja nende protsentidest, mis vastavate seaduste või seadluste järgi alluvad sissenõudmisele administratiivkorras“. Vastavad seadused ise ei anna aga iga kord selles suhtes küllalt selgust. Mainitagu näit. kahjusid. Mis tuleb selle all mõista käesoleva seaduse mõttes? Politseinik või omavalitsuseametnik, kes ettekirjutuse saanud administratiivkorras sissenõudmist toimetada, peab aga sead. § 11 põhjal järele katsuma, kas nõue ise on esitatud seaduslikul alusel. Kuigi sissenõudmist korraldava asutis peab oma kirjallikus nõudmises politseile näitama ka selle seadusliku aluse, mille põhjal tuleb sissenõudmist toimetada (§ 9), lasub politseinikul ikkagi kohustis kontrollida, kas sissenõudmine kuulub § 1 loendatud juhtude alla. Seda aga mõne seaduse põhjal öelda on kaunis raske juristilgi, rääkimata harilikust politseinikust.

Ei anna küllaldast selgust ka §§ 16—21 all toodud reeglid sissenõudmiseks kinnisvarast. Säärast sissenõudmist peab alustama siis, kui võlgnikul pole vallasvara või sissetulekuid, millest võiks täielikult katta võlasumma (§ 16). Jääb nüüd arusaamatuks, kui sissenõudmist toimetav politseinik kindlaks teinud, et võlgnikul vallasvara võla katteks ei ole, kas peab ta siis omal algatusel pöörama sissenõudmise võlgniku kinnisvarale või peab ta selleks ootama veel erilist ettekirjutust sissenõudmist korraldavalt asutiselt? Siis edasi käsib § 17 sissenõudvat ametnikku pöörduda kinnistusjaoskonna poole, et kinnisvarale kantaks Notariaalseaduse § 316 p. 4 ette nähtud märke. Säärane märke aga iseenesest veel mingit pandiõigust, s. o. eesõigustatud seisukorda riigi sissenõudele võlgniku kinnisvaral ei loo, vaid et saavutada säärast

eesõigust, on tarvis riigi taotlus kindlustada hüpoteegina võlgniku kinnisvaral vastava sissekande näol kinnistusregistrisse BES §§ 1383, 1569, 1412, Not. sead. § 323 ja TKS § 1846 korras².

Riigi vaidlem. sissenõudmiste seadustik ei andnud mingisuguseid juhtnõore selleks, kas võis riigiasutis oma lõplikku taotlust võlgniku vastu kindlustada hüpoteegiga võlglase kinnisvaral. Ka Not. sead. ei anna täpsaid juhtnõore, mis viisil võib Not. sead. § 316 p. 4 ette nähtud ajutise iseloomuga märkmeid asendada lõpliku sissekandega, mis annab riigi taotlusele pandiõigusega kindlustatud eesõiguse saada võlgniku kinnisvarast rahuldust. Et see küsimus kinnistusjaoskondade tegeluses tekitab lahkuminevaid arvamusi, siis tuli Riigikohtu tsiviilosakonnal selles võtta lõplik seisukoht. 1931. a. 23. novembril arutades Maksudevalitsuse kaebust Tallinna-Haapsalu kinnistusjaoskonna ülema tegevuse peale (toim. nr. 746, 1931. a.), kes oli keeldunud riigi maksuvõlga kindlustamast hüpoteegilises korras võlglase kinnisvarale ja mis seisukoha oli aktseptinud ka rahukogu, seadis Riigikohus üles küsimuse: „Kas on võimalik kehtivate seaduste alusel kindlustada hüpoteegilises korras võlgniku kinnisvarale taotlusi, mis talle määratud vaidlematus korras haldus- või teiste avalikõiguslikul alusel toimivate asutiste või isikute poolt (TKS § 1 juures olev märge), kui need määrused pealepandud maksude või taotluste suhtes pole võlgniku poolt seaduslikul tähtajal halduskohtukorras edasi kaevatud või tema sellekohased kaebused jäid tagajärjeta?“ Riigikohus jõudis selles küsimuses jaatavale seisukohale, leides, et Not. sead. § 316 p. 4 ette nähtud märkmed ei loo iseenesest veel teatud taotlusele pandiõigust kinnisvaral, kuid nad kindlustavad sellele ainult teatud koha ja vanuse hiljemini kinnistusregistrisse sissekantavate teiste taotluste ees ja pandiõigus nende märkmete järgi loetakse nende sissekandmise päevast, kui taotlus hiljemini kohtulikult on rahuldatud, otsus seadusejõusse astunud ja vastav täiteleht kinnistusjaoskonnale esitatud kohtuliku hüpoteegi sissekandmiseks (TKS § 1846, BES § 1412, Not. s. § 317). Kuna riigi vaidlematud sissenõudmised, s. o. vastavate maksude määramine ei kuulu tsiviilkohtu võimkonda (TKS

---

² Vt. T. Grünthal. Vaidlematute riigimaksude kindlustamisest hüpoteegilises korras võlglase kinnisvarale. „Õigus“ 1931 — 9.

§ 1, mäрге 1), vaid lahendatakse sisuliselt riigiasutiste eneste võimuga, kusjuures maksumaksjail ainult administratiivkohtu korras on võimalik haldusasutise tegevust paluda kontrollida, siis pole kahtlust, et neis asjus lõplikkude seadusejõuliste kohtuotsuste aset täidab haldusasutise või -ametniku selline otsus ja kui selle otsuse peale enam kaevata ei või, siis selle põhjal tuleb asuda sissenõudmisele. Järelikult Riigikohtu seisukoha järgi võib riigiasutis maksuvõlga, millel vaidlematu iseloom, kui vastav määrus selle sissenõudmiseks kuulub lõplikult täitmisele, kindlustada hüpoteegilises korras võlglaste kinnisvaral, ilma et tarvis olekski enne sellele kinnisvarale Not. sead. § 316 p. 4 ette nähtud märget sisse kanda. Säärane mäрге tuleks õieti võlglaste kinnisvarale kanda tarbe korral ettevaatusabinõuna selles staadiumis, kus võlglane löstnud maksu määramise üle administratiivkohtus või vastavas kõrgemas haldusinstantsis kaebuse. On aga maksumäärus lõplikult lahendatud ja kuulub täitmisele analoogiliselt seadusejõulise kohtuotsusega ning kui tarvilikuks osutub maksuvõlga kindlustada hüpoteegilises korras võlgniku kinnisvaral, siis ei saavutata säarast tulemust Not. sead. § 316 p. 4 ette nähtud märkme sissekandmisega kinnisvarale, vaid et saavutada vastavat tulemust, on tarvis võlglaste kinnisvarale teha sissekanne TKS § 1846 ja BES § 1412 korras. Säarast hüpoteegilist kindlustamist ei saaks aga paluda politseinik või teine ametnik, kes sissenõudmist toimetab, vaid see võiks toimuda sissenõudmist korraldava asutise enese poolt (Adm. sissenõud. s. § 9), analoogiliselt tsiviilkohtuotsusega TKS § 1846 järgi, kus öeldud, et sõltumata sissenõudmise pööramisest vastava kohtuorgani kaudu võlglaste kinnisvarale, h a g e j a l on õigus (istets imejet pravo) paluda tema kasuks tehtud kohtuotsuse sissekandmist kinnistusraamatusse. On aga asi nii, siis jääb arusaamatuks, miks sissenõudev ametnik kohustatud on pöörduma kinnistusjaoskonna poole Not. sead. § 316 p. 4 põhjal märkuse kandmiseks kinnistusraamatusse. See õieti ei peaks kuuluma sissenõudva ametniku kompetentsi; tema peaks ainult analoogiliselt kohtu-täituriga (TKS § 1847) teatama kinnistusjaoskonnale, et täitmine on pööratud võlglaste kinnisvarale ja et sellekohane mäрге kinnistusregistrisse sisse kantaks (BES §§ 954, 959, 1385, Not. sead. § 316 p. 2).

Praegusel kujul ei anna aga seadus § 17 sugugi neid

tulemusi, mis selle läbi arvatavasti loodeti saavutada. Ka-juks on seega seadus endiselt segaseks jätnud küsimuse, kuidas tuleb hüpoteegilises korras võlgniku kinnisvaral kindlustada vaidlematuid riigitaotlusi. Kuigi Riigikohtu tsiviil-osakonna eespoolmainitud otsus 23. novembrist 1931. a. (toim. nr. 746) on toonud siin selgust, oleks siiski loota võinud, et ka seadusandja, koostades uut administratiiv-sissenõudmiste seadust ja olles teadlik endise seaduse puudus-tes, oleks katsunud uutele normidele anda selgema kaju, eriti kinnisvarast sissenõudmiste alal. Selles suhtes jätab aga uus seadus paljugi soovida ja näib, et oleme jällegi rikastunud ühe puuduliku seadusandluse produktiga, mida varsti tuleb hakata muutma ning täiendama.

Ei saa õnnestunuks pidada tehnilisest küljest ka § 18, kus öeldud, et sissenõudmist kinnisvarast, kinnisvara üleskirjutamist ja hindamist tuleb toimetada vastaval ametnikul TKS §§ 1845—1864 eeskirjade kohaselt. Viimased reeglid ise litsuti 1889. a. Balti kohtute reformi puhul TKS raamidesse, nad pole küllalt selged, viidates alalõpmatult üldriigis maksnud reeglitele. Kui taheti korda säilitada, et kinnisvara üleskirjutus ja hindamine peab meil riigi vaidlematute sissenõudmiste puhul toimuma politsei läbi, mille üle palju võib vaielda, siis oleks küll tarvilik olnud Administratiiv-sissenõudmiste seaduses eneses anda lühikesed ja täpsad juhtnõõrid kinnisvara üleskirjutamiseks ning hindamiseks, kui saata politseinikku mingisugusesse paragraafide padrikusse, mida ta peab oma rohke muu töö kõrval mitmest raamatust uurima ja siiski ehk arutihti jääma arusaamatusse, mis ning kuidas antud juhul talitada. Kui aga kinnisvara sundmüügi toiming ise ka edaspidi võib toimuda ainult rahukogu esimehe korraldusel vastava kohtutäituri läbi (§ 18, lõpplõige), siis oleks vist küll kõige otstarbekam, kui kogu kinnisvarast sissenõudmise menetlus algusest lõpuni toimuks kohtu läbi. Seega vabaneksid politseinikud raskest ja aegaviitvast tööst, mis nõuab õieti erikogemusi ja alalist kohtu järelevalvet ja teisest küljest võiks loota, et kinnisvara müügiks üleskirjutus ning hindamine, samuti müük ise toimuks palju kiiremini ja asjatundlikumalt. Seda seisukohta kinnitab veel eriti see kaebekord, mis on Adm. sissenõud. s. § 15 sissenõudva ametniku tegevuse peale ette nähtud. Kaebused ilma ühegi erandita, järelikult ka kinnisvarade

üleskirjutamisel ja hindamisel, antakse rahukohtunikule. Et viimane aga meil kehtiva protsessi järgi üldse kinnisvaradesse kuuluvaid küsimusi ei lahenda (TKS § 1806), siis vaevalt võiks loota, et ta küllalt kompetentne oleks lahendamada administratiivkohtukorras neid keerulisi küsimusi, mis võivad tekkida kinnisvara üleskirjutamisel ja hindamisel sissenõudva ametniku tegevuse tagajärjel. Kohtutäituri tegevuse üle selles suhtes antavad kaebused kuuluvad aga arutamisele rahukogu (esimeses astmes) tsiviilosakonnas, kus töötavad juba enam-vähem põhjalikumate teadmistega ja kogemustega kohtunikud-tsilivistid.

Lõpp-kokkuvõttes peab ütleva, et kuigi uus seadus mitmeti parem on endisest, pole temagi vaba puudustest, mis sageli on vägagi olulised. Kui veneaegseid seadusi eesti keelde tõlgitakse ja neid meie väikeriigi olude kohaselt ümber redigeeritakse, siis peaks see töö toimuma erilise hoole ning ettevaatusega. Kui kodanikud tänini on leppinud Vene riigilt pärit puudulikkude seadustega, siis on lohutuseks olnud lootus, et Eesti seadusandlus uute seaduste loomisel neid pahesid katsub vältida. Seadusandja püüe olgu täita neid lootusi.

Kirjanduse ülevaade.

Jherings Jahrbücher für die Dogmatik des bürgerlichen Rechts.
81. Band. 1./4. Heft. 1931.

K. Larenz. Pärändist loobumise leping abstraktse õigusliku tehinguna.

Autor käsitleb refereeritavas artiklis mitte avanenud pärändist äraütlemist (Ausschlagung), vaid tulevases pärändist loobumise lepingut pärändaja ja seadusjärgse pärija vahel. Küsimus, kas pärändist loobumise leping on abstraktne õiguslik toiming, omab tähtsust peamiselt sel juhul, kui loobumine toimub mõne vastusamme (samme = Leistung) eest (Abfindung). Kas võib säärasel korral kõnelda, et „Abfindung“ on pärändist loobumise *causa*, millest loobumine ise on sõltumatu, s. t. abstraktne toiming; kas jääb loobumise kehtivus sõltumatuks, küsimata kausaaltoimingu kehtivusest ja kas ka siin kausaaltoimingu mittetoimetulekul või pärastisel äralangusel on võimalik poolte suhete tasakaalustamiseks tarvitada *condictio*? *Condictio* tarvitamise võimalus langeb ära otsekohe, sest

see vahend eeldab pärandaja rikkastumist, mida aga siin ei juhtu. Vahest võib aga abstraktselt toimingust kõnelda ka seal, kus *condictio* puudub, ja poolte varanduslikku seisundit võib vahest tasa-kaalustada *condictio* puudumisel ka muude vahenditega?

Autor, pärast pärandi (subjektiivse) õiguse defineerimist (mitte õigus varanduse kui ühtlase õigusobjekti peale, vaid pärandit koostavate erisuguste õiguste kompleks, mis omandatud pärija astumisega [*successio*] pärandaja õigusliku seisundisse, välja arvatud pärandi üleminekul toimunud muudatused) mõistab pärandist loobumise lepingut järgmiselt: pärija-seisundi saabumise takistamine loobuja poolt selleks sihitud ja pärandaja poolt vastu võetud õigus-toimingulise tahteavaldise läbi, mis endas kujutab käsustamist oma tulevase õigusliku seisundi üle. — Küsimuse juurde asudes, kas säärane loobumine on abstraktne toiming või mitte, selgitab ta küsimust, missugused toimingute liigid kuuluvad abstraktsete hulka. Autor peab liiga kitsaks üldise arvamuse, mille järgi abstraktsete ja kausaalsete toimingute liigitamine omistatakse ainult nn. Zuwendung'itele ja omistab selle liigitamise nn. sammetoimingutele (Leistungsgeschäft), s. t. kohustist täitvaile toimingule. Täpsustades samme mõistet nii, et see hõlmaks ka sääraseid juhtusid, kus isik, kellele sammataakse, ei saa varanduslikku hüvet, arvab autor, et ka leppelist loobumist võib mõista sammetoiminguna, mis võib omada oma *causa solvendi*'t või *acquirendi*'t. Üldiselt õigustoimingu abstraktsus tähendab *causa solvendi* puhul toimingu sõltumatust tema aluseks olevast kohustisest, *causa acquirendi* ja *donandi* puhul sõltumatust samme eesmärgi kohta käiva kokkuleppe kehtivusest. Autor näitab üksikasjaliselt, kuidas pärandist loobumine on sõltumatu nii *causa solvendi*'st kui ka *causa acquirendi*'st, kuna *causa donandi* ei saa jutussegi tulla, sest loobumine ei too kaasa pärija varanduse suurenemist. Seega siis on pärandist loobumise leping abstraktne õigustoiming. Sammetoimingu abstraktsus ei tähenda veel iseenesest, et seadus *causa* puudumist kuidagi tähele ei paneks, sest BGB § 812 annab rikkastumishagi selle vastu, kes õigusliku aluse teise kahjuks on midagi omandanud. Mõistagi, et seda normi ei saa käesoleva juhu kohta tarvitada, samuti kui § 139-fki, mille põhjal harilikult toiminguosa tühisus toob kaasa toimingu täieliku tühisuse. Samuti ei saa siin rakendada ka § 2350 (loobumine teatud kolmanda isiku kasuks on kehtiv, kui see tõesti pärijaks saab: siin on loobumine kui tingitud toiming). Jääb üle katsuda, kas seadus mittekohaldatava *condictio* asemel ei lubaks analoogiat tarvitades mõnd muud vahendit loobujale, kui loobumise *causa*'t ei ole saavutatud: kas vaieldamise, muutmise või tagasiastumise õigust. BGB § 2295-st, mis lubab pärandajale pärijaksnimetamise-lepingust tagasi astuda, kui see oli tehtud teise lepinguosalise (lepingulise pärija)

vastukohustumist silmas pidades ja viimane ära langeb enne paran-
daja surma, võib argumenteerida ka loobuja analoogilist tagasiastu-
mise õigust selle iseärasusega, et tagasiastumine võib toimuda ka
siis, kui kausaalne toiming oli maksvusetu algusest peale ja et tal
on tagasiulatav jõud, sest loobumise puhul on tagasiastumisel teine
funktsioon kui pärijaksnimetamise-lepingu puhul.

J. Brachvogel. **Eelmärkus ja kinnistusraamatu tõelisus** (Vor-
merkung und Grundbuchrichtigkeit). Vaatamata BGB üle kolme-
kümnendaastasele kehtivusele pole ikka veel üksmeelset vaadet eel-
märkuse õiguslikule loomusele ja küsimusele, kas ja kuivõrt on
fema kohta rakendatavad BGB asjaõigusi käsitlevad, eriti 3. raa-
matu 2. lõikes sisalduvad määrused. Kõrgeima kohtu praksis ase-
tab eelmärkuse asjaõiguste kõrvale, vahel lugedes teda „Belas-
tung“iks“ laiemas mõttes, kuid osa õigusteadlasi vaatleb teda ikka
veel lihtsalt käsustusõiguse kitsendusest. Viimast vaadet jagab
ka autor, kes näitab, et eelmärkuse kohta — see pole veel asja-
õigus — pole rakendatavad asjaõiguste loomist, ülekandmist ja
lõpetamist käsitlevad normid (§ 873 jj.). Eelmärkuse tegemise kohta
on eriline määrus antud § 885-s, kuna ta ülemineku ja kustutamise
kohta pole eeskirju kinnisvaraõiguse osas ja need toimuvad eeskir-
jade järgi, mis üldiselt käsitlevad kohustussuhete loovutamist ja
lõpetamist. Teisi asjaõiguse määrusi tuleb igal üksikul juhul järele
katsuda, kas on nad rakendatavad eelmärkuse kohta, tähele pannes
eelmärkuse loomust ja ärielu nõudeid. Et eelmärkus sarnastatakse
kinnisvara õigustega astme (Rang) suhtes, siis ilmselt tuleb seda
teha ka õiguse olemasolu suhtes: sellest järeldub, et kui eelmärkus
on ekslikult kustutatud, siis on kinnistusraamat ebatõeline ja raken-
datav on § 894 (õigus nõuda kinnistusraamatu parandamist). Sama
väidab autor ka nn. Rangvorbehalt'i ja Miteigentumsbelastung'i
suhtes.

K. Wolff. **Mentaalreservatsioon**. Põhjalikem uurimus men-
taalreservatsiooni üle. Autor jaotab oma töö kolme ossa, teoreetil-
lisse, ajaloolisse ja dogmaatilisse. Autori arvates pole moodsais sea-
dusandluses *reservatio mentalis* küllaldatast tähelepanu sellepärast
leidnud, et see küsimus rooma allikais vähe käsitletud. Pärast
lühikest sissejuhatust asub autor mentaalreservatsiooni olmastiku
(Tatbestand) kindlakstegemisele. Objektiivseiks momendeks on olu-
liselt väljendus (selgitatud lk. 57: säärane väljendus, millest
võidakse teha järeldusi seesmise meelsuse kohta) ja isik, kellele
tehakse *res. ment.* — Vorbehaltsgegner. Subjektiivseks olmastiku
momendiks on „Vorsatz bezüglich der Abweichung der Gegenein-
stellung von der Haupteinstellung, sowie bezüglich der Geheim-
haltung dieser Abweichung einem tauglichen Vorbehaltsgegner gegen-
über.“ Edasi piiritleb autor mentaalreservatsiooni lähedastest näh-

tustest, nagu eksimusest, arusaamatusest, petmisest, simulatsioonist, selgitab tema rakenduspiirkonda ja õiguslikke tagajärgi. Ehkki mentaalreservatsiooni tõendamise on raske, pole ta siiski võimatu näit. ülestunnistamise, vande, tunnistajate, dokumentide jne. abil. Kahtluse korral omab mentaalreservatsioon samu tagajärgi kui eksimus ja erilise seadusliku reguleerimise puudumisel tuleb tarvitusele võtta eksimust reguleerivaid määrusi. Et mentaalreservatsioon on ka teatav pettus, tuleb ka viimast käsitlevaid määrusi tähele panna. — Teises osas käsitletakse mentaalreservatsiooni ajalooliselt. Rooma õiguses on autori arvates *r. m.* relevantne ainult neis toiminguis, kus tahteteooria valitseb. Eriti põhjalikult juurdleb autor teoloogilist kirjandust; kanoonilises õiguses on mentaalreservatsiooniga sõlmitud abielu kehtivusetu. — Kolmas osa on pühendatud Saksa ja Austria positiivse õiguse vaatlemisele. Saksas maksab BGB § 116 norm, mille põhjal mentaalreservatsioon ei mõju väljenduse kehtivusele, välja arvatud juhud, kus isik, kellele väljendus tehti, reservatsioonist teab. Seda määrust tuleb autori arvates laiendada ka avalikkusele tehtud avaldistele, nagu „Auslobung'ile“. Austria õiguses on *res. ment.* õiguslikult relevantne viimse tahte korraldusis, kus valitseb tahteteooria, vastuvõttu vajavates tahteväljendusis ja teistes, kui nad on tasulise loomuga; isik, kelle vastu on tarvitatud mentaalreservatsiooni, võib alati väidada toimingut ABGB § 870 põhjal, välja arvatud abielu, mille kehtivusele mentaalreservatsioon ei mõju.

T. Schatz. Bilansitõelisuus kaubandusõiguses. Autor väidab, et seadus ei luba väärtuste märkimist allapoole tõelisest väärtusest ega salajasi reserve, sest vastavad seadusnormid on avalikõiguslikud ja *ius cogens*, vaid nõutav on bilansitõelisuus. Väärtuste alahindamine on õigustamatu ka mitmesuguste huvide, nii ettevõtte kaitse kui kreditoride huvide seisukohalt. Viimaks uurib autor ka bilanssi käsitlevate määruste tähtsust eraõiguslikele suhteile.

O. Hagen. Nõukogu vastutus. Autor võrdleb Saksamaal 1930. a. avaldatud Aktsia- ja aktsia-kommandiitseltsingute seaduse eelnõu kehtiva seadusega. Eelnõus on säilitatud senise valitsemise kaksik- jaotus juhatuse ja nõukogu vahel ja temas püütakse saavutada valitsemisorganite suuremat teovabadust; sellega kokkukõlas piiritletakse ka mainitud organite vastutus ja korraldatakse kontroll. Üksikasjalisemalt vaatleb autor nõukogu vastutust. **E. E.**

Gerhard Hofmann, Inwieweit sind beim Sport verursachte Verletzungen Straffrei? (Der Gerichtssaal. Bd. 101, Heft 2—5. 1932.)

Hiljuti mõistis prantsuse kohus ühe rugby mängija, kes mängureeglites lubatud võttega palli vastaselt ära kiskudes põhjustas vastase surmaga lõppenud kukkumise, süüdi ettevaatamatus surmamises.

Sel puhul seab H. küsimuse, kuidas oleksid analoogilised juhud lahendatavad saksa kriminaalõiguse seisukohalt?

Praksis karistavat vaevalt kunagi isegi raskeid sportimisel põhjustatud vigastusi. Seadus aga ei andvat alust põhimõtteliseks karistatavuseks, sest seaduses karistusega seotud tegukond on õigusvastane, kui puudub eriline õigustusalus; ja see puuduvat siin.

Praksis ise eitavat üldise õigustusalusena arvesse tulla võivat põhimõtet: õiguskorra poolt tunnustatud sihi saavutamiseks kohane tegu on õiguspärane.

Teoorias püütakse karistamatust põhjendada järgmise üldpõhimõttega: riigi seisukohalt oleks ebakonsekventne reeglipäraselt teostatava sportimist, ka selle karmimal kujul, heaks kiita ning soodustada ja samal ajal karistada sellega paratamatult seotud tagajärgede tekitamist; seepärast surmamine ja kehavigastamine sportimisel on karistamatud seevõrra kui võrra need teostused reeglipärasel võistlusel. Kuid seegi põhimõttelise karistatavuse põhjendus ei pea paika, sest need rasked tagajärjed on sportimisel seks liiga harukordsed, mitteparatamatud, et sportimise lubamine peaks hõlmama ka nende heakskiitmise.

H. arvates on nende juhtude karistamisküsimuse rahuldav lahendus võimalik vaid nõustumisprintsipi alusel. Mis puutub kõige pealt kergetesse kehavigastustesse, siis kõrvaldab nõustumine nende õigusvastasuse ja seega ka karistatavuse, sest kergete kehavigastuste tekitamine sportimisel nendega nõustunutele ei riku avalikke huvisid. Nõusolu avaldatakse võistluse astumisega; nõusolu objektiks on vigastused, mis mängu olust tavalistena tingitud. Rasked kehavigastused ja surmamine aga jäävad ka nõustumisel õigusvastasteks; surmamise suhtes järgneb see nõusolu surmamise karistamisest (StGB § 216), raskete kehavigastuste suhtes sellest, et nende tekitamine riivab juba avalikke, üldsuse huvisid — viimane on huvitatud sellest, et ta liikmed ei langeks talle koormaks santidena. Karistamata jäävad aga rasked kehavigastused ja surmamine tavaliselt süüpuudumisel. Ei puudu harilikult üksnes tahtlus, vaid võistlusreeglite täpsal jälgimisel ka ettevaatamatus, kuna võistlusreeglid üldiselt küllaldaselt garanteerivad raskemate tagajärgede mittetekkimise. Surma ja kehavigastuste tekitamine võistlusreeglite rikkumisel on aga eranditult alati õigusvastane ja süü olemasolul karistatav.

Need põhimõtted on teatud määral otseselt fikseeritud saksa kriminaalseadustiku eelnõus; kuid H. arvates ei räägi miski nende kehtivuse vastu ka kehtivas kriminaalõiguses.

H. K.

Riigikogu tegelus.

Riigikogu 1932. a. märtsikuu tegeluse ülevaade.

Sest tegelusest võib märkida järgmist:

I. Riigikogu võttis vastu VV. poolt esitatud eelnõudest järgmised:

1) Üldkomisjoni ettepanekul: Kindlustuslepingute osas Balti Eraseaduse täiendamise seaduse; Pedja raudteejaama laiendamiseks maade sundvõõrandamise seaduse; Maanteede seaduse § 40 täiendamise seaduse; Välismaalastele teenistusloa andmise seaduse; Palgaraamatute järgi teenistustasu sundtäite korras sissenõudmise seaduse; Suvitus- ja ravituskohtade seaduse muutmise seaduse; Vabariigi Valitsuse ja ministereiumide korralduse seaduse § 62 muutmise seaduse; Eesti Vabariigi Tartu ülikooli päralt olevate kinnisvarade ülikooli nimele kinnistamise seaduse; Maksustamiskorralduse seaduse maksmapanemise seaduse täiendamise seaduse; Talumaade suuruse kohta käivate kitsenduste kaotamise seaduse; Sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüriseaduse § 4 muutmise seaduse; Põllupidajate võlgade korraldamise seaduse; Krediidiasutiste seaduse; Krediidiasutiste elluviimise seaduse; Tööpuuduse vastu võitlemise otstarbel teenistusvahetuste korraldamise seaduse; Kinnisvarade enam-pakkumise asjus Tsiviilkohtupidamise seaduse muutmise seaduse; Välisriikidega sõlmítavate vastastíkuste arvekodade asutamise kokkulepete esialgselt maksmapanemise seaduse; Kooperatiivühingute ja nende liitude seaduse § 35 muutmise seaduse.

2) Rahaasjanduse komisjoni ettepanekul: Tolli-põhitariifide seaduse täiendamise seaduse; Maalasuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seaduse; Valla- ja maakonna-omavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarve ja aruannete ajutise seaduse § 9 muutmise seaduse; Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1932./1933. aastaks; Tariifi nõukogu seaduse muutmise seaduse; Riigi eelarve seaduse täiendamise seaduse; Riigi eelarve seaduse muutmise seaduse; Laevakindlustusseltside laenude eest vastutamise seaduse; Piimaühinguile määratud toetuskrediitide kasutamise seaduse; Lennuvarustuse muretsemise ja krediidi määramise seaduse muutmise seaduse; Tulumaksu seaduse § 91 muutmise seaduse; Eesti-Prantsuse kaubandusekonventsiooni muutmise protokollí kinnítamise seaduse; Raudteevõrgu arendamise seaduse muutmise seaduse; Píkalaenupanga pantlehtede eest vastutamise seaduse; Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seaduse; Ametsõítude tasu seaduse; Piimasaaduste väljaveo kontrolli seaduse muutmise seaduse; Maatulunduskapitali seaduse muutmise seaduse; Maisainete maksu seaduse; Põllupidajate 1932. a. tulumaksu vähendamise seaduse; Ärimaksu kohta käivate seaduste muutmise seaduse; Trahteriári seaduse muutmise seaduse.

3) Maakomisjoni ettepanekul: Riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedaade omanduseks andmise seaduse § 9 muutmise seaduse; Veeühisuste seaduse muutmise seaduse.

4) Hariduskomisjoni ettepanekul: Eraõppeasutuste seaduse muutmise seaduse.

5) Riigi majapidamise aruande komisjoni ettepanekul: Eesti Vabariigi 1930. 1931. a. eelarve täitmise ja kassa aruande ning riigikassa bilansi kinnitamise seaduse; Asundusekapitali 1930. 1931. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seaduse.

II. Riigikogu võttis vastu: rahvahääletamisele panemiseks Riigikogu liikmete J. Soots'i ja H. Kukke algatatud ning vastava erikomisjoni ettepanekul Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise eelnõu.

Riigikogu võttis vastu Riigikogu liikmete algatusel ja üldkomisjoni ettepanekul — Kohtute seaduse § 365 muutmise seaduse; Kodukorra ja koosseisu komisjoni algatusel ja ettepanekul — Riigikogu liikmete tasu- ja sõiduraha seaduse.

III. Riigikogu lükkas tagasi: eelnõu lõpuhääletamisel: 1) Vabariigi Valitsuse poolt esitatud Trahteriärde liikide täiendamise ja omavalitsustele trahterimaksu tulude kindlustamise seaduse. (Trahteriäri seaduse muutmise seadus esitati VV. poolt uuesti ja võeti vastu majandusministri aruandmisel.) 2) Riigikogus algatatud — Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse §§ 92, 115 ja 116 muutmise seaduse. Riigikoguliikme J. Vilms'i poolt esitatud Kuritarvituste ja korruptsiooni vastu võitlemise seaduseelnõu suri Riigikogus eelnõu I lugemisel, sest eelnõu algataja ei teinud mingit ettepanekut. (Rkl. J. Vilms esitas eelnõu uuesti.)

IV. Riigikogu liikmete poolt esitati Riigikogule järgmised eelnõud: Kohtu otsuste põhistamise ning nende seadusjõu kui ka tähtsuse osas Tsiviilkohtupidamise seaduse muutmise ja täiendamise seadus (rkl-d: R. Eliaser, H. Kukke, A. Jõeäär ja J. Klesment); Riigiteenistuse seaduse muutmise seadus — rkl. J. Klesment.

V. Riigikogu poolt vastu võetud Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise eelnõu rahvahääletus on määratud 13., 14. ja 15. augustile 1932.

Üldandmeid Riigikogu IV koosseisu tegelusest.

Riigikogu IV koosseisu tegelusest võiks üldlauseis märkida järgmist:

I. Riigikogu IV koosseisu volitused algasid 15. VI. 1929; ta pidas IX istungjärku ja viimane istungjärg lõppes 24. III. 1932.

II. Riigikogule (IV koosseisus) esitati 402 eelnõu, neist võttis ta vastu 308 eelnõu. Tähtsamad neist on: Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise eelnõu (24. III. 1932), Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadus (13. III. 1930), Rügimaade põliseks tarvitamiseks ja omandu-

seks andmise seadus (12. IV. 1930), Välisteenistuse seadus (30. V. 1930), Isikutöestamise ja liikumise seadus (12. VI. 1930), Kaitseseisukorra seadus (10. VII. 1930), Vangistusseadustik (12. II. 1932), Raudteede seadus (10. II. 1931), Riigikogu ankeetkomisjoni seadus (3. X. 1931), Põllumajanduse kutsehariduse korraldamise seadus (3. III. 1931), Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus (24. III. 1931), Pedagoogi-umide seadus (12. III. 1931), Avalikkude algkoolide seadus (2. VI. 1931), Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse §§ 37, 39, 62, 67 muutmise seadus — sunduslik põhiseaduse rahvahääletus (12. VI. 1931), Rahvamajade seadus (16. VI. 1931), Õppejõudude teenistuse seadus (10. VII. 1931), Põllutöökoja seadus (10. VII. 1931), Tööstuslikkude käitiste tööaja seadus (10. VII. 1931), Tööstuslikkude käitiste töölistkonna asutiste seadus (10. VII. 1931), Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus (7. VII. 1931), Maksustamiskorralduse seadus (18. XII. 1931), Administratiiv-sissenõudmise seadus (19. XII. 1931), Veksliseadus (19. I. 1932), Kohtumaksude ja -kulude asjas administratiivkorra muutmise seadus — administratiivasjas kohtulõivu sisse-seadmine (12. II. 1932), Tervishoiu personali kutsetegevuse seadus (4. III. 1932), Krediidiasutiste seadus (23. III. 1932), Talumaade suuruse kohta käivate kitsenduste kaotamise seadus (22. III. 1932); Mereõiguse alal — Laevade kokkupõrgete seadus, Laevade päästmise ning neile abiandmise ja uppunud ning randunud varade seadus, Kaubalaevade omanduse ja vastutuse seadus (12. XII. 1930), Lootsiasjanduse seadus (10. III. 1931), Avarii- ja dispashiseadus (16. II. 1932).

Riigikogu IV koosseisu tegevuse lõppemisel jäi komisjonidesse tähtsamaid seaduseelnõusid: a) üldkomisjoni: Konkursi ärahoiu kokkuleppe (akordi) eelnõu; Jahiseaduse eelnõu; Vähemusrahvuste keelte seaduse eelnõu; Narva kose vöörandamise seaduse eelnõu; Maakorraldusühingute seaduse eelnõu; Tööliskojaseaduse eelnõu. b) Riigi majapidamise aruande komisjoni: Riigikontrolli seaduse eelnõu (J. Zimmerman'i ettepanek). c) Kodukorra ja koosseisu komisjoni Riigikogu kodukorra eelnõu.

III. Riigikogu (IV koosseisu) komisjonide tegevus: 1) Rahaasjanduse komisjon (kaasa arvatud laiendatud koosseis) pidas kokku 454 plenaarkoosolekut ja 19 eelnõu läbivaatamiseks moodustatud alamkomisjoni pidasid kokku 435 alamkomisjonikoosolekut. Rahaasjanduse komisjon võttis vastu 146 eelnõu, komisjoni jäi 14 eelnõu. 2) Üldkomisjon pidas kokku 328 plenaarkoosolekut ja 22 eelnõu läbivaatamiseks moodustatud alamkomisjoni pidasid kokku 191 alamkomisjonikoosolekut. Üldkomisjon võttis vastu 128 eelnõu, komisjoni jäi 24 eelnõu. 3) Maakomisjon pidas 98 koosolekut, võttis vastu 14 eelnõu, komisjoni jäi 4 eelnõu. 4) Hariduskomisjon pidas 173 koosolekut, võttis vastu 19 eelnõu, komisjoni jäi 1 eelnõu. 5) Sotsiaalkomisjon pidas 125 koosolekut, võttis vastu 28 eelnõu, komisjoni

jäi 4 eelnõu. 6) Kodukorra ja koosseisu komisjon pidas kokku 68 koosolekut, võttis vastu 3 eelnõu ja 4 esitist, komisjoni jäi 2 eelnõu. 7) Riigimajapidamise aruande komisjon pidas 110 koosolekut ja võttis vastu 21 eelnõu ja esitist. 8) Väliskomisjon pidas 89 koosolekut ja võttis vastu 25 eelnõu. 9) Riigikaitse komisjon pidas 28 koosolekut ja võttis vastu 10 eelnõu ja esitist. 10) Omavalitsuse komisjon pidas 29 koosolekut ja võttis vastu 6 eelnõu. 11) Riigikogu valimise ja rahvahääletamise seaduse komisjon pidas 16 koosolekut ja võttis vastu 1 eelnõu. 12) Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise seaduse erikomisjon pidas 17 koosolekut ja võttis vastu 1 esitise. 13) Ankeetkomisjon pidas 18 koosolekut ja esitas Riigikogule 2 aruannet. 14) Diskontopanga ja Kommertspanga uurimise erikomisjon pidas 20 koosolekut. 15) Redaktsioonikomisjon pidas 211 koosolekut Riigikogu poolt vastu võetud seaduste läbivaatamiseks.

IV. Riigikogu IV koosseisus kutsus ametisse kolm Vabariigi Valitsust (XVI—XVIII): A. Rei kabinett astus tagasi 2. juulil 1929 ja 9. juulil 1929 kutsuti ametisse O. Strandman'i kabinett (XVI), O. Strandman'i kabinett astus tagasi 3. veebruaril 1931 ja 12. veebruaril 1931 kutsuti ametisse K. Päts'i kabinett (XVII), K. Päts'i kabinett astus tagasi 29. jaanuaril 1932 ja 19. veebruaril 1932 kutsuti ametisse J. Teemandi kabinett (XVIII).

Riigikogu V koosseis: Riigikogu V koosseisu valimised on määratud 21., 22. ja 23. maile 1932. Riigikogu valimiste peakomiteele esitati 116 nimekirja, millest peakomitee tühistas 2 nimekirja.

Valimistel esinevad järgmiste rühmitiste nimekirjade ühendused: 1. Põllumeeste kogude ja põllumeeste, asunikude ning väikemaapidajate koondus; 2. Rahvuslik keskerakond; 3. Eesti Sotsialistlik Töölise Partei; 4. Saksa-Rootsi valimisblokk; 5. Põllumeeste Ühing. 6. Rahvuslik töökoondus. 7. Pahempoolsete tööliste ja kehvikute... 8. Vene Rahvusliku Liidu Eestis, Vene pahempoolsete sotsialistide ja talupoegade koonduse ühendatud... 9. Sotsialistliku Töölise ja Talupoegade Parteide ühendatud Vene...

Riigikohtu tegelus.

Administratiivosakond.

Kas vaidlus maakonna-arsti teenistusvahekorra lõpetamise üle maaomavalitsusega kuulub arutusele administratiivkohtu korras?

Vastus: jaatav.

Rahva tervishoiu korraldamise seaduse (RT 2 — 1928) §§ 17, 21 ja 22 järgi on maakonnaarsti ülesanded ja tema teenistuskohused kahtlemata avalikõigusliku iseloomuga. Sama seaduse § 20 järgi

on maakonnaarsti omavalitsuseametnik ning § 18 on ette nähtud maakonnaarsti ametissemääramise kord. Missuguses korras peab toimuma maakonnaarsti ametistvabastamine, seda ei ole Rahva tervishoiu korraldamise seaduses otseselt ette nähtud. Üksnes sellest asjaolust, et maakonnaarst on omavalitsuseametnik, ei saa veel järeldada, et maakonnaarsti ametistvabastamine võiks toimuda teenistuselepingute kohta käivate tsiviilseaduste eeskirjade järgi ja et maakonnaarsti teenistusvahekorra küsimus maaomavalitsusega kuulub lahendamisele tsiviilkohtu korras. Rahva tervishoiu seaduse § 20 põhjal täidavad maakonnaarstid ka keskvalitsuse ülesandeid ning § 21 põhjal alluvad maakonnaarstid oma tegevuses selles paragraafis näidatud aladel vahendita Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsusele ning maakonnaarsti ei saa tema tegevuse ja ülesannete iseloomult pidada maavalitsuse palgatud teenijaks, kes teenistuselepingukohaselt seisab üksnes maavalitsuse teenistuses ja täidab temale maavalitsuse poolt tehtavaid teenistuslikke ülesandeid. Vastavate eriseaduste järgi loetakse ka koolinõunikud ja omavalitsuste poolt ülal peetavate asutiste õppejõud omavalitsuseametnikeks (RT 59 — 1931, seadused nr. 460 ja 461), kuid samades seadustes on eite nähtud nende omavalitsuseametnikkude teenistusvahekorra lõpetamine mitte tsiviilseaduste eeskirjade järgi, vaid erikorras avalikõiguslikul alusel. Et Rahva tervishoiu korraldamise seaduses on aga üldse otseselt lahendamata jäetud maakonnaarsti vabastamise kord ja varemini kehtinud korra järgi toimus maakonnaarsti ametistvabastamine avalikõiguslikus korras (Arstideseadus § 48) ning et maakonnaarsti ameti iseloom on endiselt avalikõiguslik, siis tuleb õigeks pidada seda seisukohta, et vaidlus teenistusvahekorra lõpetamise üle on avalikõiguslik ja kuulub arutusele administratiivkohtu korras.

(Rkha t. nr. 1003 I — 1931.)

Kas teise ameti pidamine on ametniku õigus?

Vastus: Riigiteenistuse seaduse § 34 järgi ei ole teise ameti pidamine ametniku õigus, vaid erand, mis võimalik üksnes ülemuse loal ja võib kesta nii kaua kui ülemus seda võimalikuks ja otstarbekohaseks peab lubada.

Riigiteenistuse seaduse § 34 näeb otseselt ette, et ametnik võib ametissemäärava ülemuse loaga erakorraliselt ühtaegu täita ka teise ameti kohuseid, kui teenistuse huvid selle all ei kannata. Ülemuse loata ametnik üldse ei või teise ameti kohuste täitmisele asuda ega teise ameti kohuste täitmist jätkata. Luba ei asenda ei vaikiv nõusolek ega asjaolu, et ülemus on varemini ametnikul lubanud oma ameti kõrval teisi kõrvalisi kohuseid täita. Riigiteenistuse seaduse § 34 kohaselt on ülemus õigustatud ametnikule esitama ettepaneku teisest ametist loobuda ja kui ta sellest ei loobu, siis teda Riigiteenistuse seaduse §§ 34 ja 39 lit. c kohaselt ametist vabastama, sest

teise ameti pidamine ei ole ametniku õigus, vaid erand, mis võimalik üksnes ülemuse loal ja võib kesta nii kaua kui ülemus seda lubab.
(Rkha t. nr. 1003 I — 1931.)

Kas mitmele isikule ühe volikirjaga antud edasivolitus sisaldab mitut volituslepingut või ainult ühte, kui ses volikirjas ei ole ära tähendatud, et volitatud isikud peavad üheskoos teotsema?

Vastus: mitut.

Kui volikirjas ei ole ära tähendatud, et volitatud isikud peavad üheskoos teotsema, siis tuleb järeldada, et nad on õigustatud üksikult välja astuma volitaja nimel. Selle järgi teotsevad nemad igaüks iseseisvalt teistest, igaüks kannab vastutust ainult enda eest ja võivad üksteisele koguni tundmatuks jääda. On selge, et volitajaga on astunud lepinguvahekorda volitatud isikutest igaüks üksikult, mitte aga moodustades teistega mingisugust koondist või üht ainsat poolt. Ekslik on arvamus, et iseseisvad volituslepingud võivad tekkida ainult igale volinikule eraldi antava volikirja põhjal, sest Tempelmaksu seadus näeb ju ette juhtusid, et üks dokument võib sisaldada mitut toimingut (§ 10). Et niisugusel juhul lepinguosalisel nendes toimingutes iga kord tingimata ühed ja samad peavad olema, ei ole õige, vaid nad võivad ka mitmesugused olla. Kui iga volinik võib iseseisvalt teotseda, siis volikiri, mis antud mitmele isikule, sisaldab mitut toimingut, s. t. volituslepingut. Lõpuks tuleb tähendada, et lahendatud küsimus on tekkinud säärase volikirja tempelmaksustamise juures ja et Tempelmaksu seaduse § 10 p. 1 ja Tempeltariifi nr. 52 B põhjal iga edasivolitus (pealkiri) tuleb tempelmaksutada 1 krooni suuruses.

(Rkha t. nr. 1007 I — 1931.)

Kas Aleviseaduse (VSKK 1914, nr. 187, art. 1082) § 102 mõtte järgi võib alevivolikogu oma volituse kestusel alevivalitsuse liikmete palka tõsta?

Vastus: eitav.

Vaadeldes kõigi omavalitsuste kohta maksvaid seadusemäärusi nähtub, et nende täidesaatva organi (valitsuse) liikmete palgad määratakse kindlaks nende volikogude poolt kolmeks aastaks enne valimisi ja seda palgamäära pole lubatud enne tähtaja lõppu muuta (Linnaseadus § 123; Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuse korraldamise seaduse § 86, RT 97 — 1926, ja Aleviseadus § 102). Kui seadusandja tahe oleks olnud alevivalitsuse liikmete palga suhtes erandit teha, siis see tahe oleks pidanud otseselt olema väljendatud, s. o. et enne alevivalitsuse liikmete valimist neile kindlaks määratud palka võib pärastpoole suurendada. Aleviseaduse § 102 ütleb, et alevivalitsuse liikmete palka ei või vähendada, kuid ei ütle, et palka võib suurendada, ja sellest tuleb järeldada, et enne

alevivalitsuse liikmete valimisi kindlaks määratud palka ei või pärast-
poole muuta. Seda vaatekohta kinnitab ka Aleviseadusega ühel ajal
välja antud Vene semstvoseaduse (VSKK nr. 157, art. 870) § 126,
milles öeldud, et semstvovalitsuse liikmete palga määra ei saa enam
muuta.

(RkhA t. nr. 1018 I — 1931.)

M. T.

Tsiviilosakond.

*Kinnistuslõivu arvutamisest ja määramisest kinnisvara sund-
müügil.*

Riigikohus seletab selle kohta järgmist:

Kinnistuslõiv, mis võetakse sundmüügil võõrandatud kinnisvara
omandiõiguse üleminekul, arvutatakse kas oksjonil pakutud hinnalt
või aga seaduslikult hinnalt (Pärandusm. s. §§ 30—36), vaadates,
kumb hind kõrgem (Kinnistuslõivu s. § 256, RT 67/68—1920). Andmed
kinnisvara seadusliku hinna arvutamiseks on kohustatud muretsema
kohtutäitur kinnisvara müügiks üleskirjutamisel (TKS §§ 1103 p. 6,
1113, 1845, 1855), kui see pole aga siis toimunud, peavad vastavad
andmed olema muretsetud hiljemalt kinnisvara müügiks hindamisel
(TKS § 1859). Igatahes peavad andmed kinnisvara seadusliku hinna
arvutamiseks müügi-toimetuses olema enne oksjonipäeva, sest muidu
ei teaks ostja, palju temal tuleb ostetud kinnisvaralt tasuda kinnistus-
lõivu, mille ta peab tasuma TKS § 1874 ette nähtud tähtjal. Et neid
andmeid peaksid hankima isikud, kes oksjonist pakkujatena osa
võtavad, või see, kellele kinnisvara oksjonil pakutud kõrgema hinna-
eest arvatud (TKS § 1160), säärast asjaolu seadusest järeldada ei
saa; seda enam, et neile, kui kõrvalistele isikutele, riigi ning oma-
valitsuseasutised, samuti pangad ja kindlustusseltsid võiksid keelduda
andmast Pärandusm. sead. § 31 ette nähtud andmeid müügile määra-
tud kinnisvara suhtes. Leiab aga isik, kes kinnisvara eest kõrgema
hinna pakkunud, et seaduslik hindamine ületab kinnisvara tõelise
väärtuse, siis on ta õigustatud nõudma omal kulul kohaliku maksu-
inspektori läbi ümberhindamist (RT 1/2—1923 avaldatud Pärandusm.
s. muutmise seaduse märkmed 1—5). Säärase ümberhindamise palve
peab asjasthuvitatud isik avaldama enne TKS § 1874 ette nähtud
kinnistuslõivu tasumise tähtaja lõppu ning säärasel ümberhindamisel
kindlaksmääratud kinnisvara tõeline väärtus asendaks seaduses ette
nähtud andmete põhjal arvutatud seadusliku hinna. Kui aga müügi-
toimetuses üldse puudusid andmed kinnisvara seadusliku hinna arvu-
tamiseks ja oksjon sellest olulisest puudusest hoolimata oli toimunud
ning rahukogu müügilehe põhjal tunnistas kinnisvara kinnistatavaks
ostja nimele ja kinnistuslõivu määras ostuhinnalt ning Maksude
Valitsus, kui valveorgan (Kinnistusl. s. § 276) selle rahukogu määruse
peale andis erakaebuse ja esitas siis alles esmakordselt andmed kinnis-

vara seadusliku hinna arutamiseks, mis ületab oksjonil pakutud hinna, siis mainitud Pärandusm. muutmise sead. (RT 1/2—1923) tõelise mõtte kohaselt ei saaks keelata kinnisvara ostjale paluda ka siis veel ette võtta seaduses ette nähtud korras kinnisvara ümberhindamist selle tõelise väärtuse kindlakstegemiseks. Ei saa ju kinnisvara ostjat karistada selle eest, et kohtutäitur pole seaduses ette nähtud korras hankinud andmeid seadusliku hinna arutamiseks ning et kohus säärasest menetlusest hoolimata oksjoni kinnitas.

(RkhT t. nr. 834—1931.)

Testamendi tunnistajate taandamisest.

ETS § 1169 järgi on suuline testament kehtiv ja järelikult seadusepärane üksnes siis, kui ta on tehtud kolme usaldusväärse tunnistaja juuresolekul, sõltumata sellest, kelle kasuks selline testament tehtud, s. o. kas pärandijätja laste või teiste isikute kasuks. TKS § 1962 ütleb, et sel korral, kui pärandijätja on oma viimset tahet avaldanud suuliselt, kohus kuulab üle tunnistajad, kelle juuresolekul see tahe avaldati, ning säärane ülekuulamine ei toimu mitte ainult sellise tahteavalduse sisu kindlaksmääramiseks, vaid kõigi asjaolude kohta, mis võivad mõjuda testamendi maksvusele. Järelikult tehakse tunnistajate läbi kindlaks testamendi sisu ning selle, kui juriidilise akti jõud ning kehtivus. Tunnistajate ülekuulamine toimub TKS § 1963 juhatusel selles seadustikus ette nähtud üldreeglite järgi. Nende üldreeglite järgi võib aga kostja, kelle vastu on tõstetud hagi testamendi seadusepäraseks tunnistamise üle, avaldada taanduse hageja poolt üles antud testamendi tunnistajate vastu TKS § 373 ette nähtud põhjustel, järelikult ka sel põhjusel, et tunnistajad kuuluvad hageja esimese kolme astme sugulaste hulka (TKS § 373 p. 1). Õigustab aga seadus kostjat, kellel kahtlus tekkinud tunnistaja erapooletuse ja ustavuse suhtes, taotella säärase tunnistaja taandamist, siis on kohus kohustatud sellist taandust rahuldama ja jääb selle tõttu usaldusväärsete tunnistajate arv väiksemaks kui seda seadus suulise testamendi tegemiseks ette näeb, siis on kohus õigustatud tunnistama, et testament, mis oli tehtud ainult kahe usaldusväärse tunnistaja juuresolekul, on ETS § 1169 põhjal tühine ning maksvusetu.

(RkhT t. nr. 866—1931.)

Millistel uutel asjaoludel võib asjasthuvitatut taotella seadusejõulise kohtuotsuse tühistamist ja asja uut otsustamist?

Seadusejõusse astunud kohtuotsuse tühistamist ja asja uut otsustamist uute asjaolude ilmsikstulekul (TKS §§ 185 p. 2, 187) võib menetluseosaline paluda ainult kahe asjaolu esilolekul, mida Riigikohus on õigustatud, vastavat palvet arutades, asjatoimetuses olevate andmete põhjal järele katsuma:

1) paluja poolt esitatud uus asjaolu peab olema säärane, mis eelmise menetluse vältel temale oli teadmata ja ainult sel põhjusel ei võinud tema poolt olla esitatud kohtule; 2) see palujale peale kohtuotsuse tegemist teatavaks saanud asjaolu peab olema nii oluline ja mõjuv, et see võiks tehtud kohtuotsuse muutmist põhjustada (samas mõttes Ven. Sen. 1885/75; 1882/71; 1880/12, 87, 240 ja p. t).

(RkhT t. nr. 986—1931.)

T. G.

Kriminaalosakond.

Kas kihutajat võib karistada siis, kui süüteo füüsiline kordasaatja, kes kihutuse tagajärjel süüteo korda saotis, on süüdimatu?

Vastus: jaatav.

Riigikohus on seletanud, et NS § 13 tekst, mis räägib sellest, et „süütegudes, mis mitme isiku poolt korda saadetud, tunnistatakse algatajaiks, osavõtjaiks, kihutajaiks neid, kes jne.“, ei jäta mingit kahtlust, et ses seaduses loendatud süüteoosalised loetakse süüteo kordasaatjaiks. Seega tuleb ka kihutajat lugeda selle süüteo kordasaatjaks, mis teine tema kihutusel on toime pannud. On see nii, siis vastutab ka kihutaja ise tema kihutusel teostatud süüteo eest selle süüteo kordasaatjana. Sellest seisukohast lähtudes on kihutaja, kui süüteo kordasaatja, vastutavuse ja karistatavuse mõttes täiesti ükspuha, kas süüteo füüsiline kordasaatja oli süüdiv või mittesüüdiv, kas jääb ta mingisugustel põhjustel (surm, leidmatus) karistamata või määratakse talle tema isiklikkude vahekordade või tingimuste tõttu kergendatud või raskendatud karistus, tähtis on vaid, et kihutaja avatlemisel on süütegu korda saadetud. Samale seisukohale on omal ajal asunud ka end. Vene Senat. Nii on end. V. S. oma otsuses nr. 1—1899 seletanud, et süüteo süüks mitteamine peasüüdlasele või tema vabastamine mingisugustel põhjustel karistusest ei vabasta veel kihutajat vastutusest. Oma otsusega nr. 813—1871. a. kinnitas end. V. Senat kohtuotsuse, millega Malanõtšev oli süüdi tunnistatud 13-aastase lapse valetunnistusele kihutamises, kus laps oli toiminud arusaamiseta.

(RkhK toim. nr. 147 — 1931.)

Kuidas mõistab NS § 13 jagu 3 kokkulepet kihutaja ja kihutatu vahel?

Riigikohus on seletanud, et NS § 13 jao 3 mõttes on kokkulepe kihutaja ja kihutatu vahel olemas, kui kihutatu kallutamise tagajärjel korda saatis süüteo, millele teda kihutaja avatles. Et NS § 13 3. jaos loendatud kallutamisevahendite hulgas on ette nähtud muu seas ka sund, ähvardus ja pettus, siis peab tunnustama, et kihutatu vaba kokkuleppe võime võib kokkuleppe momendil väga piiratud olla või koguni täiesti puududa, nagu näit. juhul, kui kihutaja kallutab

füüsilist kordasaatjat pettuse abil süüteoale, võib füüsiline kordasaatja mitte teada, et ta süüteoale avatellakse ja et ta süüteo korda saadab. NS § 13 jao 3 järgi on, nagu ülalpool juba öeldud, nõutav kokkulepe olemas, kui kihutati korda saadab süüteo, millele teda kihutati. Kuidas selle kokkuleppe osalised suhtusid kokkuleppesse ja toimepandud süüteoosse ja kas nad toimisid arusaamisega või mitte jne., need küsimused kerkivad üles alles kordasaadetud süüteo süüks-panemisel.

(RkhK toim. nr. 147 — 1931.)

Kas kohtu poolt mittesüüdivaks tunnistatud alaealise poolt antud valetunnistus on süütegu või tuleb seda kriminaalseaduse seisukohalt käsitada ükskõikse teona?

Vastus: Kohtu poolt mittesüüdivaks tunnistatud alaealise poolt antud valetunnistus on süütegu.

Riigikohus on seletanud, et NS § 92 p. 2 räägib lapsealistest, kes oma teo iseloomust ei võinud aru saada, ja loeb neid lapsi mittesüüdivaiks. NS § 136 loeb lapseasust ja alaeasust süüdvähendavaks asjaoluks. 1897. a. 2. juuni alaealiste kohta käiva seaduse maksma-hakkamiseni käsitati NS § 92 p. 2-es mainitud „lapseealistena“ lapsi 10 a. vanaduseni, NS § 136 nimetatud „lapseealisi“ lapsi 10—14 aastani ja „alaealisi“ 14—17 a., kusjuures need lapseealised kui ka alaealised loeti ikka süüdivateks, ükskõik, kas nad olid toiminud arusaamisega või arusaamiseta; viimastele olid karistused ette nähtud NS § 137. 1897. a. 2. juuni seaduse maksmahakkamisest peale tuleb aga NS § 92 p. 2 järgi mittesüüdivaiks lugeda mitte ainult lapsi 10 a. vanaduseni, vaid ka alaealisi 10—17 a. vanaduseni, kes on toiminud arusaamiseta, ja NS § 136 järgi tuleb alaeasust süüdpehmen-davaks asjaoluks lugeda vaid nende alaealiste suhtes, kes on toiminud arusaamisega. Sellest selgub, et maksev seadus ei loe arusaamiseta toiminud alaealisi süüdivaiks. Kuid NS § 137, mis räägib alaealiste poolt arusaamiseta korda saadetud süütegudest, selgub (vt. ka KrS § 41), et kehtiva seaduse järgi arusaamiseta toiminud alaealiste poolt korda saadetud seaduserikkumised loetakse ikkagi süütegudeks (nende objektiivse teokosseisu mõttes), olgugi et need süüteod neile alaealistele süüks ei arvata (subjektiivsetel asjaoludel).

(RkhK toim. nr. 147 — 1931.)

P. K.

Varia.

XI Õigusteadlaste Päeva otsused.

XI Õigusteadlaste Päev peeti Tartus 31. märtsil ja 1. aprillil 1932. a. Päevast võtsid osa 121 isikut, neist Päeva liikmeid 97. Elu-koha järgi oli Päeva liikmeid Tartust 74, Tallinnast 11, Haapsalust,

Pärnust, Narvast, Viljandist, Võrust, Rakverest, Tapalt ja mujalt kokku 12.

Päev, ära kuulates A.-T. Kliimanni (Omavalitsuse ja riigi vahekord), E. Maddisoni (Maaomavalitsuse korraldus), J. Jansi (Vallaomavalitsuse korraldus) ja K. Grau (Kriminaalkohtupidamis-seaduse eelnõu) referaadid ja neile järgnenud läbirääkimised, võttis vastu ühel häälel järgmised resolutsioonid:

1) Omavalitsus on Eesti riiklikus korras tarvilik instituut. Kuid omavalitsuse loomisel peab silmas pidama, et teda ei asetataks seesugusesse olukorda, milles tema kaotaks omavalitsusliku ilme ja majandusliku iseseisvuse. Omavalitsus tuleb seada riigiamministratsiooni koordineerimisvahekorda. Nendevaheliste konfliktide lahendamise peab kuuluma administratiivkohtu kompetentsi omavalitsuse kaebusel.

2) Ajalooliselt territoriaalse ühikuna välja kujunenud vallaomavalitsus peaks jääma üldjoontes püsima. Vallaomavalitsuse seesmisel korralduses on otstarbekohane eraldada vallaomavalitsuse kui täidesaatva organi funktsioone vallavolikogu kui otsustava ülesannetest. Järelevalve vallaomavalitsuse tegevuse üle teostatakse seadusepärasuse kontrolli mõttes, kusjuures seaduses ette nähtud erilise tähtsusega küsimused võiksid kuuluda valveasutise kinnitamisele.

3) Ülesannete täitmiseks, mis käivad valdadele üle jõu või on laiemal tähtsusega: nagu teetegemise, hariduse, tervishoiu, hoolekande ja muudel aladel tuleks maavalitsus edasi arendada riigiamministratsiooni ja omavalitsuse segatüübina. Seejuures tuleb kaalumisele võtta, kas ja kuidas selle organi alla saaks tõmmata ka kohalikke linnu.

4) XI Õigusteadlaste Päev, kuulunud vann. adv. K. Grau referaadi „Kriminaalkohtupidamiseseaduse eelnõu“ ja sellele järgnenud läbirääkimised, soovitab õigusteadlaste ühingutele võtta eelnõu kaalumisele ja tulemustest lähemal ajal teatada eelnõu välja töötanud komisjonile.

XII Õigusteadlaste Päeva suhtes võtab Päev vastu järgmised otsused: 1) Järgmine Õigusteadlaste Päev kokku kutsuda endiselt, (s. o. Tallinnas 1933. a.), kuid jätta Päeva korraldavale komisjonile otsustada, kas Päev kokku kutsuda endisel ajal või kaks päeva varem, s. o. viimasel ülestõusmispühal. 2) Järgmise Õigusteadlaste Päeva kokkukutsumine ja korraldamine teha ülesandeks Tallinna Õigusteadlaste Seltsi juhatusele. 3) Võtta järgmise Päeva päevakorda a) referaate avaliku õiguse, tsiviilõiguse ning tsiviilprotsessi ja kriminaalõiguse ning -protsessi alalt; b) lõpule viia seni Õigusteadlaste Päeval käsitletud ja pooleliäänud küsimused.

A. M.

Vastutav toimetaja: **F. Karlson.** Väljaandja: **Tartu Õigusteadlaste Selts.**

K. Mattieseni trükikoda O/Ü., Tartus, 1932.

Kirjanduse ülevaade.

E. E.: Jherings Jahrbücher für die Dogmatik des bürgerlichen Rechts. 81. Band. 1./4. Heft. 1931.	129
H. K.: Gerhard Hofmann, Inwieweit sind beim Sport verursachte Verletzungen Straffrei?	132

Riigikogu tegelus.

Riigikogu 1932. a. märtsikuu tegeluse ülevaade	134
--	-----

Riigikohtu tegelus.

Administratiivosakond:

Kas vaidlus maakonna-arsti teenistusvahekorra lõpetamise üle maaomavalitsusega kuulub arutusele administratiivkohtu korras?	137
Kas teise ameti pidamine on ametniku õigus?	138
Kas mitmele isikule ühe volikirjaga antud edasivolitus sisaldab mitut volituslepingut või ainult ühte, kui ses volikirjas ei ole ära tähendatud, et volitatud isikud peavad üheskoos teotsema?	139
Kas Aleviseaduse (VSKK 1914, nr. 187, art. 1082) § 102 mõtte järgi võib alevivolikogu oma volituse kestusel alevivalitsuse liikmete palka tõsta?	139

Tsiviilosakond:

Kinnistulõivu arvutamisest ja määramisest kinnisvara sundmüügil	140
Testamendi tunnistajate taandamisest	141
Millistel uutel asjaoludel võib asjasthuvitatu taotella seadusejõulise kohtuotsuse tühistamist ja asja uut otsustamist?	141

Kriminaalosalakond:

Kas kihutajat võib karistada siis, kui süüteo füüsiline kordasaatja, kes kihutuse tagajärjel süüteo korda saatis, on süüdimatu?	142
Kuidas mõistab NS § 13 jagu 3 kokkulepet kihutaja ja kihutatu vahel?	142
Kas kohtu poolt mittesüüdivaks tunnistatud alaealise poolt antud valetunnistus on süütegu või tuleb seda kriminaalseaduse seisukohalt käsitada ükskõikse teona?	143

Varia.

A. M.: XI Õigusteadlaste Päeva otsused	143
--	-----

Lisa.

Rkh. 1930. a. otsused	lk. 113--144
---------------------------------	--------------

1932. a. ilmub juriidiline ajakiri

„ÕIGUS“

kolmeteistkümne aastat.

TOIMETUS:

R. Rägo (peatoimetaja), E. Ein, K. Grau, T. Grünthal, A.-T. Kliimann, H. Kristal, E. Maddison, A. Palvadre, K. Parts, J. Uluots, A. Mägi (toimetuse sekretär).

Sisuks juriidilised artiklid, kodu- ja välismaa seaduseandluse ülevaade, kodu- ja välismaa kohtute tegelus; eriti rõhutatakse Riigikohtu tegeluse käsitlemist.

Lisana annab „Õigus“ Riigikohtu 1930. a. ja 1931. a. otsuseid.

Lähemateks kaastöölisteks on Tartu ülikooli õigusteaduskonna õppejõud, riigikohtunikud, vanemad kohtutegelased jne.

Aasta jooksul ilmub 10 numbrit.
Numbri suurus ühes lisaga 48—64 lk.

Tellimishind: 7 krooni aastas, üksiknumber 75 s.

On veel saada ajakirja eelmisi aastakäike hinnaga (ühes lisaga): 1920. a. — 1 kr. 50 s., 1921. a. — 3 kr., 1922. a. — 8 kr., 1923. ja 1924. a. — 4 kr., 1925., 1926., 1927. ja 1928. a. — 4 kr. 50 s., 1929., 1930. ja 1931. a. — 7 kr.

Toimetuse ja talituse aadress: **Tartu, Aia tän. nr. 35, telefon nr. 81.**

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Hind 75 senti.